

Silmät selässäkin

Tehyn päivähoitaselvitys

SILMÄT SELÄSSÄKIN
TEHYN PÄIVÄHOITOSELVITYS 2006

Tehy ry
Julkaisusarja B: Selvityksiä 5/2006
Tarja Honkalampi, Marja-Kaarina Koskinen, Oili Leppälampi

Tarja Honkalampi

Tehyn tutkimuspäällikkö, TtM

Marja-Kaarina Koskinen

Tehyn koulutus- ja tiedepoliittinen asiamies, MSc BMS

Oili Leppälampi

Tehyn kehittämissyksikön lakimies, VT

Silmät selässäkin

Tehyn päivähoitoselvitys 2006

...

Tehyn julkaisusarja B: Selvityksiä 5/2006

ISBN 978-951-9172-51-4

Painopaikka: Multiprint Oy, 2007

Lukijalle

Motto:

”Tiedossa olevat ongelmat ovat ratkaistavissa!”

Päivähoitojärjestelmä on suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan peruspilari, joka on mahdollistanut naisten työssäkäynnin ja laadukkaan varhaiskasvatuksen. Päivähoidon laatua ja turvallisuutta varmistetaan lainsäädännöllisillä määräyksillä. Näiden reunaehtojen noudattaminen ei kuitenkaan ole pakollista kaikissa tilanteissa.

Tehy pyrkii omalla toiminnallaan vahvistamaan päivähoidon laadukasta toteutumista ammattitaitoisen henkilöstön edunvalvojana ja suurena naisvaltaisena järjestönä. Päiväkodissa työskentelevillä ammattihenkilöillä on oikeus tehdä työtään säällisissä työoloissa niin kuin lapsillakin on oikeus laadukkaaseen päivähoitoon.

Päivähoidon nykytila ei tämän selvityksen antamien tulosten perusteella vastaa sille asetettuihin laatuvaatimuksiin.

Tulevaisuus näyttää kuitenkin valoisa: tiedossa olevat ja näkyviin tulleet ongelmat ovat ratkaistavissa. Koulutettu ammattihenkilöstö antaa edelleen hyvän arvosanan päivähoiton kasvatuksellisten tavoitteiden toteutumisesta ja moniammatillisesta yhteistyöstä.

Selvityksen tekemiseen ovat eri vaiheissa osallistuneet Suomen Lastenhoitoalan liiton edustajat ja monet henkilöt Tehyn toimistosta. Kiitos kaikille prosessiin osallistuneille!

Erityinen kiitos päivähoitossa työskenteleville tehyläisille, jotka ovat antaneet arvokkaan panoksensa päivähoiton kehittämiseen vastaamalla tähän kyselyyn.

Helsingissä joulukuussa 2006

Tarja Honkalampi

Tutkimuspäällikkö, TtM

Tiivistelmä

Silmät selässäkin – Tehyn päivähoitoselvitys 2006

Selvityksessä tarkastellaan päiväkodin hoito- ja kasvatushenkilöstön ja hoidossa olevien lasten määrällistä suhdetta. Lisäksi tarkastellaan, miten kasvatukselliset ja hoidolliset tavoitteet sekä lasten fyysinen turvallisuus toteutuvat päiväkodeissa. Otantana valituille päiväkodeissa työskenteleville tehläisille (N=1000) lähetettiin kyselylomake keväällä 2006, vastausprosentti oli 44 %.

Päivähoidon suhdelukuasetuksessa määritellään hoito- ja kasvatushenkilöstön ja kokopäivähoidossa olevien lasten määrällinen suhdeluku. Alle kolmivuotiaiden ryhmissä on oltava yksi ammattihenkilö neljää lasta kohden ja 3–6 -vuotiaiden ryhmissä yksi seitsemää lasta kohden.

Henkilöstötilanne päiväkodeissa ei ole parantunut Tehyn edelliseen kyselyyn verrattuna (Kekkonen 2000). Tämän kyselyn vastaajista 53 % (n=215) arvioi, että vähintään kerran päivässä lapsia on yhtä aikaa hoidossa enemmän kuin asetus lasten päivähoitosta edellyttää. Yleisimmät syyt liian pieneen henkilöstömäärään olivat, ettei sairaslomiin palkata sijaisia eikä vuosilomien ym. poissaolojen aikana ole käytössä varahenkilöitä tai muita sijaisia.

Päivähoidon suhdelukuasetuksen edellytykset toteutuvat huonosti, kun asiaa tarkastellaan ryhmätasolla. Päiväkotien lapsiryhmät ovat usein liian suuret eikä koulutettua ammattihenkilöstöä ole tarpeeksi lapsimäärään nähden.

Vain 38 prosentissa (n=105) alle 3-vuotiaiden kokopäiväryhmistä oli vähintään asetuksen mukainen määrä ammattihenkilöitä, kun verrattiin ammattihenkilöiden ja suunniteltujen hoitopaikkojen määrää. Päivittäisessä toiminnassa keskimäärin suhdeluku toteutui 73 %:ssa ryhmiä. Kun katsottiin, paljonko lapsia oli enimmillään päivittäin, suhdeluku toteutui noin 36 %:ssa ryhmiä.

3–6 -vuotiaiden kokopäiväryhmistä 51 %:ssa (n=145) oli asetuksen mukainen ammattihenkilöiden ja lapsiryhmän suhde. Päivittäisiä keskiarvoja tarkasteltaessa suhdelukuasetuksen edellytys toteutui 90-prosenttisesti. Kun katsottiin, paljonko lapsia oli päivittäin enimmillään yhtä aikaan, suhdeluku toteutui 55 %:ssa ryhmiä.

Kasvatuksellisista ja hoidollista tavoitteista parhaiten toteutuvat lasten leikki (86 %) ja lasten tapa- ja siisteyskasvatus (82 %). Eniten parannettavaa on perushoitotilanteiden kiireettömyydessä ja lasten erityistarpeiden huomioon ottamisessa (40 %). Moniammatillinen yhteistyö toteutuu erittäin hyvin tai hyvin (76 %). Vastaajista 69 % oli ollut täydennyskoulutuksessa viimeisen vuoden aikana.

Vastaajista 74 % arvioi, että omalla työpaikalla tapahtuu lapsen loukkaantuminen muutaman kerran vuodessa. Puutteita on erityisesti pihojen turvallisuudessa sekä vaaratilanteiden ennakkoinnissa, ohjeistuksessa ja kirjaamisessa. Kirjallisia ohjeita vaaratilanteiden varalta oli tehty vaihtelevasti: lapsen karkailu (54 %), loukkaantuminen (84 %) ja tulipalo (91 %). Korjauspyyntöihin suhtaututaan vastaajien mielestä usein välinpitämättömästi ja korjauksia joudutaan odottamaan kauan.

Päivähoidolla on kaksijakoinen tehtävä; yhtäältä varhaiskasvatuksellinen tehtävä lapsen hoidon, kasvun ja oppimisen tukemisessa, toisaalta sosiaalipalvelullinen funktio, joka toteutuu lapselle tarjottuna hoitopaikkana ja samalla vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun mahdollistajana.

Päivähoidon haasteena on, kuinka tästä tehtävästä selvitään tulevaisuudessa yhtä hyvin kuin tähän asti.

Tehy katsoo, että päivähoidon ryhmäkoot on määriteltävä lainsäädännössä. Päivähoidon suhdelukuasetuksen määräyksiä on tiukennettava niin, ettei poikkeaminen normituksesta ole mahdollista. Vaaratilanteiden ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi on parannettava suunnitelmallista ennakointityötä, ohjeistusta ja vaaratilanteiden kirjaamista.

Sammarfattning

Ögon också i ryggen – Tehys dagvårdsutredning 2006

I utredningen granskas det kvantitativa förhållandet mellan vård- och uppfostringspersonalen i dagvården. Dessutom granskas hur de fostrande och vårdinriktade målen, samt barnens fysiska säkerhet förverkligas i daghemmen. Till samplet som var utvalda tehyter (N=1000) som arbetar i daghem skickades en enkät våren 2006, svarsprocenten var 44 %.

I förordningen om barndagvårdens relationstal fastställs det kvantitativa relationstalet mellan vård- och uppfostringspersonalen och barnen i heldagsvård. I grupperna för barn under tre år skall det finnas en yrkesutbildad person per fyra barn och i grupperna för 3-6-åringar en per sju barn.

Personalsituationen i daghemmen har inte förbättrats jämfört med Tehys senaste förfrågan (Kekkonen 2000). 53 % (n=215) av dem som besvarade denna förfrågan bedömer, att det minst en gång per dag samtidigt finns mera barn i vården än vad förordningen om barndagvården förutsätter. De vanligaste orsakerna till en för liten personal var att man inte för sjukledigheter avlönar vikarier och att det inte för semestrar och för andra frånvaron finns till förfogande reservpersoner eller andra vikarier.

Förutsättningarna i förordningen om relationstalen i barndagvården förverkligas dåligt, när situationen granskas på gruppnivå. Daghemmens barngrupper är ofta för stora och det finns inte tillräckligt med yrkesutbildad personal i relation till antalet barn.

Endast i 38 procent (n=105) av heldagsgrupperna för under 3-åringar fanns det minst den mängden yrkesutbildade personer som förordningen förutsätter, när man jämförde antalet yrkesutbildade personer i relation till de planerade vårdplatserna. I den dagliga verksamheten förverkligades i genomsnitt relationstalet i 73 % av grupperna. När man såg hur många barn det fanns maximalt dagligen, förverkligades relationstalet i cirka 36 % av grupperna.

I 51 % (n=145) av heldagsgrupperna för 3-6-åringar fanns det den i förordningen förutsatta relationen mellan yrkesutbildade personer och barngruppen. I granskningen av dagliga medeltal förverkligades det relationstal som förordningen förutsätter till 90 procent. När man såg hur mycket barn det fanns dagligen som mest samtidigt, förverkligades relationstalet i 55 % av grupperna.

Av uppfostrings- och vårdinriktade målen förverkligas barnens lek (86 %) bäst och barnens uppfostran och pottränning (82 %). Mest finns det att förbättra i basvårdsituationer för att få dem mindre stressade och när det gäller att beakta barnens specialbehov (40 %). Multiprofessionellt samarbete förverkligas mycket

bra eller bra (76 %). Av svararna hade 69 % fått kompletteringsutbildning under det senaste året.

Av svararna bedömde 74 % att ett barn några gånger i året skadas på den egna arbetsplatsen. Brister finns det speciellt i gårdarnas säkerhet, samt i föregripande av farliga situationer, i direktiv och dokumentering. Skriftliga direktiv för farliga situationer har utarbetats i varierande grad: att barnet rymmer (54 %), skadas (84 %) och eldsvåda (91 %). Man förhåller sig enligt svararna ofta nonchalant till begäran om reparation och man måste vänta länge på reparationer.

Dagvården har en tudelad uppgift; å ena sidan en uppgift i tidig fostran att stöda barnets vård, uppväxt och inläring, å andra sidan en socialservicefunktion, som förverkligas som erbjudande av vårdplats och samtidigt gör det möjligt för föräldrarna att arbeta och studera.

Utmaningen för dagvården är, hur man i framtiden klarar denna uppgift lika bra som hittills.

Tehy anser, att gruppstorlekarna i dagvården skall fastställas med lagstiftning. Bestämmelserna i förordningen om relationstalen i barndagvården skall skärpas så att avvikelser från normeringen inte är möjliga. För att förebygga farliga situationer och olyckor måste man systematiskt förbättra det förebyggande arbetet, direktiven och dokumenteringen av farliga situationer.

Summary

An additional pair of eyes at the back is needed - Day Nursery Survey 2006 by Tehy

Tehy's Day Nursery Survey investigated the ratio of carers and educators to the number of children in their care in day nurseries. In addition it was examined to which extent the goals set for education and care, together with the physical safety of the children, were reached in day nurseries. A questionnaire was sent out in the spring of 2006 to Tehy members (N=1000) who were working in a selection of day nurseries. The reply percentage was 44 %.

The Day Nursery Quantitative Relation Statute stipulates the required ratio of carers and educators to the number of children who attend a nursery on a full-day basis. There must be one professionally qualified person for every four children in the groups where the infants are aged three years or less, and one for every seven children in the groups for the 3 – 6 year old children.

The staffing situation in day nurseries has not improved since the previous survey by Tehy (Kekkonen 2000). 53 % (n=215) of the respondents to the current questionnaire estimated that at least once a day there were a greater number of children simultaneously cared for than was decreed by the Statute. The most common reason for insufficient staffing levels was the practice of not employing locums to cover people on sick leave and also that no relief staff or other temporary workers are engaged during annual holidays, nor in any other days of absence of the permanent staff.

The stipulations of the Day Nursery Quantitative Relation Statute are shown to be poorly implemented when this issue is examined at the group level. The groups of children in day nurseries are frequently too large and there are too few qualified professionals in proportion to the number of children.

When the number of qualified staff was compared with the number of planned day-care places, it was discovered that only 38 % (n=105) of full-day care groups for the under 3 year old infants were provided with the number of qualified professionals that is required by the Statute. In the daily operation of the day nursery, the correct ratio was achieved, on average, in 73 % of the groups of children. When the calculation was based on the daily maximum number of children, it was found that the correct ratio was achieved only in some 36 % of the groups.

The correct statutory ratio of qualified professionals to the number of children existed in 51 % (n=145) of the full-day groups of children. In the daily operation of the day nursery, 90 % of the groups achieved the statutory ratio. When

the calculation was based on the daily maximum number of children present at the same time, it was found that the correct ratio was achieved by 55 % of the groups..

Children's play (86 %) and teaching manners and hygiene (82 %) were the educational and care objectives with the best implementation. The areas which require most improvement consist of basic care situations, where a less hurried approach is needed, and in focusing on the children's special needs (40 %). Multi-professional co-operation is carried out either extremely well, or well, (76 %). Some 69 % of the respondents had attended supplementary training during the last year.

74 % of the respondents estimated that injuries are suffered by a child once or twice a year at their workplace. Inadequacies were found, in particular, in the safety of the play-grounds and in the ability to anticipate the arising of dangerous situations, and in the guidelines for, and recording of such situations. Written guidelines for coping in dangerous situations had been completed to a varied extent: a child running away (54 %), injuries (84 %) and fire (91 %). In the opinion of the respondents, requests for improvements were frequently met with indifference and any improvements involved a lengthy wait.

Day nurseries have a dual purpose; on the one hand, day nurseries provide early education for the child in the form of care and support for development and learning, and on the other hand they have a social service function in providing a childcare place, thus enabling the parents to be employed outside the home or to be engaged in study.

At present the challenging question is: can we run the day nursery service in the future as well as we have managed to date, and if so how should it be done.

They is of the opinion that the sizes of day nursery groups should be stipulated by legislation. The statutory day nursery personnel to child ratio should be made stricter, making it impossible to ignore the norm. In order to prevent dangerous situations there must be an improvement in planned evaluation work, guidelines and the recording of any dangerous situations.

Sisällysluettelo

1. JOHDANTO.....	13
2. PÄIVÄHOIDON NYKYTILA	15
2.1 Lapset päivähoidossa	15
2.2 Päivähoidon keskeisimmät lait ja asetukset	16
2.3 Aikaisemmat tutkimukset ja selvitykset	18
3. SELVITYKSEN TARKOITUS.....	19
4. SELIVITYKSEN TOTEUTUS JA AINEISTO	19
5. TULOKSET	19
5.1 Vastaajien taustatietoja.....	19
5.2 Päiväkotiryhmien kuvaus.....	21
5.3 Lapsiryhmät ja ammattihenkilöstön määrä	22
5.3.1 Lasten ja henkilöstön välisen suhdeluvun ylittymisen syyt ja yleisyys	23
5.3.2 Päivähoitoasetuksen suhdelukujen toteutuminen kokopäivähoidossa	24
5.3.3 Lapsiryhmien koon kehittämisenäkemyksiä	25
5.4 Päivähoidon kasvatukselliset ja hoidolliset tavoitteet	27
5.4.1 Erityisen hoidon tarpeen huomioon ottaminen	28
5.4.2 Ammatillinen koulutus ja jatkuva kehittyminen	28
5.5 Päiväkotien turvallisuus	29
5.5.1 Vaaratilanteet ja niiden ennakointi	29
5.5.2 Kuvauksia vaaratilanteista eri päiväkotiryhmissä	30
6. POHDINTAA JA JOHTOPÄÄTÖKSIÄ	36
LÄHTEET	39
LIITTEET	40
Liite 1. Lehdistötiedote Tehyn päivähoitoselvityksestä 14.12.2006	40
Liite 2. Kyselylomake	44

1. Johdanto

Varhaiskasvatus on suomalaisen yhteiskunnan peruspalvelua. Jokaisella lapsella on subjektiivinen oikeus varhaiskasvatuspalveluihin ja perheellä on oikeus saada lapselleen päivähoitopaikka. Kuntien tehtävänä on järjestää varhaiskasvatuksen palveluja joko itse tai ostopalveluina. Varhaiskasvatus on suurimmassa osassa kuntia mittava palvelu ja kuntien sosiaalipalveluiden budjetista varhaiskasvatuksen osuus on merkittävä.

Varhaiskasvatuksen asiakkaiden eli lapsien ja perheiden kannalta varhaiskasvatuksen monipuolinen kehittäminen on tärkeää. Varhaiskasvatuksen valtakunnallisten linjausten (STM 2002, 9) mukaan varhaiskasvatuksen ydin muodostuu hoidon, kasvatuksen ja opetuksen kokonaisuudesta sekä vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lapsen tervettä kasvua, kehitystä ja oppimista. OECD:n tekemän varhaiskasvatuksen kansainvälisen arvioinnin (OECD 2001, 64) mukaan Suomen tulee kiinnittää huomiota myös niihin vaikutuksiin, joita lasten varhaisella päivähoitopalveluiden piiriin tulemisella voidaan saavuttaa.

Tehyn yhteistyöjäsenjärjestö Suomen Lastenhoitoalan liitto ry teki päivähoitoa koskevia aloitteita Tehyn liittokokoukseen 2005. Aloitteissa esitettiin selvitysten tekemistä päivähoidosta annetun asetuksen 6 §:n säännösten noudattamisesta sekä hoito- ja kasvatushenkilöstön ja lasten välisen suhdeluvun toteutumisesta ja erityisesti siitä poikkeamisesta. Lisäksi edellytettiin, että selvitysten kautta päivähoitoon liittyvät erityiskysymykset ja vaikuttaminen ovat keskeisellä sijalla Tehyn toiminnassa. Aloitteet sisällytettiin Tehyn 4-vuotistoimintaohjelmaan.

Aloitteiden vastauksissa todettiin, että päivähoidossa työskentelevien tehläisten tukeminen on osa Tehyn organisaatiotyötä. Päivähoidossa työskentelevä henkilöstö osaltaan varmistaa infrastruktuuria, jonka varassa suomalainen hyvinvointiyhteiskunta toimii. Todettiin myös, että päivähoidon toteuttamisen todellisuus on aivan erilainen kuin lain säätämisen aikana. Päivähoidon toteuttamisen muodot ja varhaiskasvatukseen liittyvä esiopetus ovat osa päivähoitoa. Aikaisempien selvitysten mukaan lasten ja kasvattajien välisestä määrällisestä suhteesta on poikettu lähes säännönmukaisesti.

Nykyinen asetus lasten päivähoidosta ei varsinaisesti aseta päiväkotien lapsiryhmien enimmäiskoolle ylärajaa. Voimassa olevaa päivähoitoasetuksen 6 §:ää muutettiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu- ja valtiosuuslain-säädännön uudistuksen yhteydessä. Vuoden 1993 alusta voimaan tullessa asetuksen muutoksessa luovuttiin yhdessä hoidettavien lasten ryhmäkoon suuruuden määrittelystä ja siirryttiin lasten ja hoitohenkilöstön suhdeluvun määräämiseen.

Tehy on olemassaolonsa aikana tehnyt melko mittavia selvityksiä päivähoiton ja varhaiskasvatuksen alueelta. On tehty selvitys lasten päivähoiton laadusta arvioiden lasten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista perusturvallisuutta (Kekkonen 1/2000). Selvitys oli jatkoa Tehyn päivähoiton Syli kymmenellekö? – päivähoiton suhdelukyseltykselle (Kekkonen 1998) sekä terveydenhuollon Vähältä piti – tämän kerran -tutkimukselle (Merasto 1998). Tämä selvitys on seuranta tutkimus edellisille.

Päivähoidolla on kaksijakoinen tehtävä; yhtäältä varhaiskasvatuksellinen tehtävä lapsen hoidon, kasvun ja oppimisen tukemisessa, toisaalta sosiaalipalvelullinen funktio, joka toteutuu lapselle tarjottuna hoitopaikkana ja samalla vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun mahdollistajana.

Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan kannalta laadukas varhaiskasvatus luo kaikille lapsille edellytyksiä turvalliseen kasvuun ja kehitykseen. Suomalaiset perheet, siis äidit ja isät, ovat oppineet vuonna 1996 tulleen lapsen subjektiivisen päivähoito-oikeuden myötä vähitellen luottamaan päivähoitopaikan saamiseen. Isiä kannustetaan käyttämään vanhempainvapaata ja ottamaan tasavertainen asema kasvattajina. Lasten päivähoito on tärkeä tekijä naisten ja miesten välisen tasa-arvon edistämässä työelämässä.

2. Päivähoidon nykytila

2.1 Lapset päivähoitossa

Suomessa alle kolmivuotiaat lapset hoidetaan yleisimmin kotona ja 3-6 -vuotiaat pääasiassa päivähoitossa. Vuoden 2004 lopussa alle kolmivuotiaista lapsista vain 22,4 prosenttia ja 3-6 -vuotiaista 62,9 prosenttia oli kunnan järjestämässä päivähoitossa.

Taulukko1. Päivähoitossa olevien lasten määrä 2002 – 2004.
(Tilastokeskus 2005)

Vuosi	Päiväkodit		Perhepäivähoito		Lapsia hoidossa yhteensä
	Lapsia hoidossa	Kokopäivä hoidossa	Lapsia hoidossa	Kokopäivä-hoidossa	
2002	130 272	91 159	62 817	53 690	193 089
2003	130 655	93 067	59 998	51 404	190 653
2004	128 128	92 002	57 653	50 084	185 781

Kunnallisessa päivähoitossa oli vuoden 2004 lopussa lähes 185 800 lasta, mikä on vajaa puolet alle kouluikäisistä. Kunnalliseksi päivähoitoksi lasketaan kunnan oman päivähoiton lisäksi myös kuntien yksityisiltä palveluntuottajilta ostopalveluna ostama päivähoito.

Kunnallisessa päivähoitossa olleiden lasten määrä on laskenut lähes 34 000:lla vuosien 1997 - 2004 välillä. Osa vähennyksestä johtuu alle kouluikäisten lasten vähenemisestä. Sen lisäksi vuonna 1997 tapahtunut pienten lasten hoidon tuen uudistus on lisännyt ns. täysin yksityistä lasten päivähoitoa. Uudistuksen jälkeen KELA on maksanut yksityisen hoidon tukea, jos vanhemmat eivät käytä oikeuttaan saada kunnan järjestämä päiväkotitai perhepäivähoitopaikka, vaan perheen alle kouluikäistä lasta hoitaa yksityinen päivähoiton tuottaja.

Vuoden 2004 lopussa yksityisessä päivähoitossa oli 14 900 lasta. Kaiken kaikkiaan päivähoiton piirissä olleiden lasten osuus alle kouluikäisistä on laskenut vain vähän, toisin sanoen osa kunnallisesta päivähoitosta on korvautunut yksityisellä. 2000-luvulla kunnallisen päivähoiton lukuja on pienentänyt myös se, että valtaosa 6-vuotiaista on nykyään ainakin osan päivää esiopetuksen eikä päivähoiton piirissä.

2.2 Päivähoidon keskeisimmät lait ja asetukset

Laki lasten päivähoidosta (36/1973)

Päivähoitolakiin sisältyvät säännökset mm. päivähoidon toimintamuodoista (päiväkotihoido, perhepäivähoito, leikkitoiminta, päivähoitotoiminta), sekä säännökset päivähoidon järjestämisestä subjektiivisena oikeutena, kun kysymys on alle kouluikäisestä lapsesta. Päivähoitolain mukaan lapsen huoltajilla on oikeus päättää, järjestetäänkö lapselle päivähoitoa osa-aikaisesti vai kokopäivähoitona. Kunnan päätösvaltaan kuuluu puolestaan se, miten päivähoitoa kunnassa järjestetään. Päivähoitolaissa on säädetty myös päivähoidon tavoitteista, sekä mm. erityistä hoitoa tarvitsevien lasten päivähoidon järjestämisestä (7a § ja 11 §).

Asetus lasten päivähoidosta (239/1973)

Asetus sisältää säännökset mm. päivähoitoon liittyvien hakemusten käsitteilystä ja hakuajoista (2 §). Päivähoidon hoitoajoista on säädetty asetuksen 4 §:ssä. Asetuksen 6 §:ssä on säädetty hoitohenkilökunnan ja lasten välisestä suhdeluvusta ja hoitohenkilöstön erityisistä kelpoisuusehdoista päivähoitoryhmässä. Asetuksen 8 §:n vastaavanlaiset säädökset koskevat perhepäivähoitoa. Erityistä hoitoa ja tukea tarvitsevia lapsia koskevat säännökset ovat asetuksen 2 §:n 4 momentissa sekä ryhmäkokoja koskevat asetuksen 6 ja 8 §:ssä.

Lasten ja hoito- ja kasvatushenkilöstön suhdeluvut

Lasten päivähoidosta annetun lain (1973/36) 2 a §:n (1983/304) mukaan lasten päivähoidon tavoitteena on tukea päivähoidossa olevien lasten koteja näiden kasvatustehtävässä ja yhdessä kotien kanssa edistää lapsen persoonallisuuden taspainoista kehitystä. Päivähoidon tulee omalta osaltaan tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, lapsen kehitystä monipuolisesti tukevaa toimintaa sekä lapsen lähtökohdat huomioon ottaen suotuisa kasvuympäristö. Lain 5 §:n (451/1990) mukaan päiväkodissa ja perhepäiväkodissa hoidettavien lasten määrästä sekä hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvasta henkilöstöstä säädetään tarkemmin asetuksella.

Lasten päivähoidosta annetussa asetuksessa säädetään, kuinka paljon päiväkodissa täytyy olla kelpoisuusvaatimukset täyttävää henkilökuntaa eri-ikäisiä lapsia kohden. Asetus on kuitenkin tulkinnanvarainen siinä, miten näistä määristä voi poiketa.

Päivähoitoasetuksen (806/1992) 6 §:n 1 momentin mukaan päivähoidossa tulee hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi, asetuksella erikseen säädetty

kelpoisuusehdot täyttävä henkilö enintään seitsemää kokopäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden. Enintään neljää alle kolmivuotiaista lasten kohden tulee päiväkodissa hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi henkilö, jolla on asetuksen mukainen kelpoisuus.

Asetuksen 6 §:n 2 momentin mukaan päiväkodissa tulee hoito- ja kasvatustehtävissä olla vähintään yksi ammatillisen kelpoisuuden omaava henkilö enintään 13 osapäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttänyttä kohden.

Jos päiväkodissa on yksi tai useampia erityisen hoidon ja kasvatuksen tarpeessa olevia lapsia, on tämä asetuksen 6 §:n 3 momentin mukaan otettava huomioon hoidettavien lasten lukumäärässä tai hoito- ja kasvatustehtävään osallistuvien henkilöiden lukumäärässä, jollei päiväkodissa ole tällaista lasta varten erityistä avustajaa.

Hoito- ja kasvatustehtävissä toimivien henkilöiden ammatillisesta kelpoisuudesta on säädetty 6 §:n 4 momentissa.

Päivähoitoasetuksen 6 §:n 5 momentin mukaan kunta voi poiketa edellä 1 ja 2 momentissa säädetystä suhdeluvusta, jos lasten keskimääräiset hoitopäivät ovat jatkuvasti huomattavasti vähäisemmät kuin toimintapäivät. Poikkeaminen voi tapahtua siten, ettei lapsia ole jatkuvasti yhtäaikaisesti hoidossa enempää kuin kokonaissuhdeluku edellyttää.

Nykyinen asetus lasten päivähoidosta ei varsinaisesti aseta päiväkotien lapsiryhmien enimmäiskoolle ylärajaa. Voimassa olevaa päivähoitoasetuksen 6 §:ää muutettiin sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelu- ja valtiosuuslain-säädännön uudistuksen yhteydessä. Vuonna 1993 alusta voimaan tulleessa asetuksen muutoksessa luovuttiin yhdessä hoidettavien lasten ryhmäkoon suuruuden määrittelystä ja siirryttiin lasten ja hoitohenkilöstön suhdeluvun määräämiseen.

Sosiaalihuollon täydennyskoulutus

Sosiaalihuoltolaissa (70/1982) edellytetään, että henkilöstö peruskoulutuksen pituudesta, työn vaativuudesta ja toimenkuvasta riippuen osallistuu riittävästi sille järjestettyyn täydennyskoulutukseen. Sosiaali- ja terveysministeriö (Kallio A. & Sarvimäki P. 2006) on julkaissut sosiaalihuollon täydennyskoulutussuosituksen, jossa on tarkemmat ohjeet täydennyskoulutuksen järjestämisestä. Täydennyskoulutusta tulisi olla keskimäärin 3–10 päivää vuodessa.

2.3 Aikaisemmat tutkimukset ja selvitykset

Varhaiskasvatuksen laadullisten tavoitteiden toteutumisen kannalta tärkeitä reunaehtoja laadukkaalle toiminnalle ovat mm. päivähoidon henkilöstön ammattitaito ja osaaminen, toimintatilat sekä lasten psyykkinen ja fyysinen turvallisuus. Päivähoidon laatutekijöitä ovat laadukas prosessi, palvelujen riittävyys ja palvelutaso sekä ryhmän koostumus, ihmissuhteiden pysyvyys ja fyysinen ympäristö (Hujala 1999, Kekkonen 2000).

Tehyn julkaisussa Perusturvallisuus päivähoitossa (Kekkonen 2000) selvitettiin päivähoidon laadullisia tekijöitä henkilöstön, palvelutason, lasten fyysisen ja psyykkisen turvallisuuden sekä lasten erityistarpeiden ja sairastavuuden kannalta. Koulutetulla kasvattajalla oli vastuullaan enemmän lapsia kuin asetuksen mukaan kuului kerran päivässä 34 %:ssa päiväkoteja ja lähes koko hoitopäivän ajan 13 %:ssa päiväkoteja.

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemassa Lasten päivähoidon tilannekatsauksessa 2005 (Färkkilä N. ym. 2006) todetaan, että kuntien oman arvion mukaan lasten ja henkilöstön välinen mitoitus toteutui vuositasolla tarkasteltuna viimeisen toimintavuoden aikana pääosin hyvin. Päiväkodeissa suhdeluku oli toteutunut hyvin tai erittäin hyvin 78 %:ssa kuntia. Tavallisimpia esteitä mitoituksen toteutumiselle olivat henkilöstön sairaustapaukset tai osallistuminen koulutukseen, kokoukseen tai muuhun vastaavaan. Kyselyyn vastanneissa kunnissa lasten ja hoito- ja kasvatushenkilöstön välisen suhdeluvun toteutumista seurasi päivittäin 38 %:ia, kuukausittain 30 %:ia, vuosittain 6 %:ia muutoin 10 %:ia päiväkodeista. Säännöllistä seuranta ei ollut 16 %:ssa päiväkoteja.

Täyttöasteella tarkoitetaan päivähoidon yksikössä kirjoilla olevien lasten määrää suhteessa henkilöstön määrän mahdollistamaan lasten enimmäismäärään. Käyttöasteella tarkoitetaan lasten ja henkilöstön todellisen läsnäolon suhdetta. Kunnissa suurin täyttöastetavoite oli 110 % ja pienin 80 % (keskiarvo 99 %) (Färkkilä N. ym. 2006).

Päivähoidon tulee olla terveydellisiltä ja muilta edellytyksiltään lapselle, lapsen hoidolle ja kasvatukselle sopivaa (päivähoitolaki 6 §). Kunnan terveys-, ympäristö- ja paloviranomaisten tehtävänä on yhteistyössä päivähoidon viranhaltijoiden kanssa valvoa päivähoidon tilojen soveltuvuutta ja kuntoa. Pelastustoimesta annetun asetuksen (787/2003) mukaan kaikissa päivähoidon yksiköissä, joissa on yli 25 lasta, tulee olla ajantasainen pelastussuunnitelma. Lasten päivähoidon tilannekatsaus 2005 -kyselyyn vastanneista kunnista 77 % oli laatinut pelastussuunnitelman jokaiseen päivähoidon yksikköön (Färkkilä N. ym. 2006).

3. Selvityksen tarkoitus

Kyselyssä selvitetään:

- Päiväkodeissa työskentelevien tehyläisten näkemyksiä suhdelukuasetuksen toteutumisesta
- Toteutuvatko lain ja asetuksen edellyttämät suhdeluvut alle 3-vuotiaiden ja 3–6-vuotiaiden kokopäivähoitoryhmissä
- Päivähoidon kasvatuksellisten ja hoidollisten tavoitteiden toteutumista sekä
- Miten lasten fyysinen turvallisuus toteutuu ja syitä mahdollisiin turvallisuuspuutteisiin

4. Selvityksen toteutus ja aineisto

Päivähoidon kyselyn aineisto kerättiin posti- ja sähköpostikyselynä. Kyselylomake lähetettiin postitse 500:lle ja 500:lle sähköpostitse lasten päivähoidossa työskentelevälle tehyläiselle. Otos poimittiin satunnaisotannalla Tehyn jäsenrekisteristä. Kyselylomake lähetettiin 24.2.2006 ja vastaukset pyydettiin 10.3.2006 mennessä. Pyynnöstä vastausaikaa jatkettiin 19.4.2006 saakka.

Kyselylomakkeen palautti yhteensä 442 vastaajaa, heistä postitse 223 ja sähköpostitse 219 henkilöä. Palautusprosentiksi tuli 44 %. Perhevapailla, vuorottelu- tai muulla pidemmällä työ- tai virkavapaalla tai perhepäivähoidossa työskentelevien vastauksia (yhteensä 28 kappaletta) ei otettu mukaan analyysiin. Analyysikelpoisia vastauksia jäi siten 414 kappaletta.

5. Tulokset

5.1 Vastaajien taustatietoja

Kyselyyn vastanneista 405 ilmoitti työpaikkakuntansa suuruuden (Taulukko 2). Vastanneista 27 prosenttia työskenteli 10 001 – 30 000 asukkaan kunnassa ja 47 % yli 50 000 asukkaan kunnassa.

Taulukko 2. Vastanneiden työpaikkakunnan asukasmäärä (n = 405).

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20 %	40 %	60 %	80 %	100%
1.	0–5000 asukasta	17	4 %					
2.	5001–10 000 asukasta	34	8 %					
3.	10 001–30 000 asukasta	108	27 %					
4.	30 001–50 001 asukasta	55	14 %					
5.	yli 50 000 asukasta	191	47 %					
	Yhteensä	405	100 %					

Kyselyyn vastanneista 73 % (n = 300) oli koulutukseltaan lastenhoitaja, lähihoitajakoulutuksen saaneita oli 11 % (n = 44), samoin 11 % (n = 44) oli päivähoitajakoulutuksen saaneita. Muun koulutuksen saaneita oli 5 % (n = 21). Muita koulutuksia olivat muun muassa sosionomi, sairaanhoitaja ja sosaalikasvattaja.

Vastaaajilta kysyttiin, millä toimi- tai virkanimikkeellä he työskentelevät päiväkodissa. Kyselyyn vastanneet toimivat pääsääntöisesti koulutustaan vastaavalla nimikkeellä: 88 % (n = 365) lastenhoitajan toimesta tai virassa, 6 % (n = 23) päivähoitajan nimikkeellä, lähihoitajan toimesta tai virassa 1 % (n = 3), lastentarhaopettajan nimikkeellä 2 % (n = 8) ja 4 % (n = 15) muulla toimi- tai virkanimikkeellä. Muita nimikkeitä olivat muun muassa vastaava päivähoitaja, kiertävä lastenhoitaja ja erityisavustaja.

Noin puolet vastaajista oli työskennellyt nykyisessä päiväkodissa yli kymmenen vuotta (n = 210). Vastaajista alle yhden vuoden nykyisessä päiväkodissa oli työskennellyt 9 % (n = 36).

Taulukko 3. Kuinka monta vuotta vastaaja on työskennellyt nykyisessä päiväkodissa (n = 412).

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20 %	40 %	60 %	80 %	100%
1.	alle vuoden	36	9 %					
2.	1 v – 5 v	93	23 %					
3.	yli 5 v – 10 v	73	18 %					
4.	yli 10 v – 20 v	119	29 %					
5.	yli 20 v – 30 v	79	19 %					
6.	yli 30 vuotta	12	3 %					
	Yhteensä	412	100 %					

Vastanneista 89 % (n = 365) ilmoitti työskentelevänsä toistaiseksi voimassa olevassa palvelussuhteessa. Määräaikaisessa palvelussuhteessa työskenteli vastaajista 11 % (n = 46).

5.2 Päiväkotiryhmien kuvaus

Kyselyn vastanneet työskentelivät erilaisissa päiväkotien lapsiryhmissä. Lapsiryhmistä 26 % (n = 106) oli alle 3-vuotiaiden kokopäivähoitoryhmiä. 3 – 6 -vuotiaiden lasten kokopäivähoitoryhmiä oli 36 % (n = 147). Sekaryhmiä (0-6-vuotiaita) oli 11 % (n = 43), vuoro- ja yöhoitoryhmiä 6 % (n = 24) ja erityistä hoitoa tarvitsevien lasten erillisiä ryhmiä 5 %. (n = 21). Esiopetusryhmiä oli 16 % (n = 61).

Taulukko 4. Millaisessa lapsiryhmässä vastaaja työskentelee (n = 408).

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20 %	40 %	60 %	80 %	100 %
1.	Alle 3-vuotiaiden kokopäivähoito	106	26 %					
2.	Alle 3-vuotiaiden osapäivähoito	0	0 %					
3.	3–6 -vuotiaiden kokopäivähoito	147	36 %					
4.	3–6 -vuotiaiden osapäivähoito	6	1 %					
5.	Vuoro- ja yöhoitoryhmä	24	6 %					
6.	Sekaryhmä (0–6 -vuotiaita)	43	11 %					
7.	Varahoitolapset	0	0 %					
8.	Erityistä hoitoa tarvitsevien erillinen ryhmä	21	5 %					
9.	Esiopetusryhmä	61	16 %					
	Yhteensä	408	100 %					

Vastaajista 7 % (n = 29) ilmoitti työskentelevänsä ympärivuorokautisessa päiväkodissa. Vuoro- ja yöhoitoryhmän vastaajista 79 % ilmoitti työskentelevänsä ympärivuorokautisessa päiväkodissa. Päivähoitolain 11 §:n mukaan kunnan on huolehdittava siitä, että lasten päivähoitoa on saatavissa kunnan järjestämänä tai valvomana siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Vuorohoidolla tarkoitetaan päivähoitoa, jota tarjotaan myös iltaisin, öisin ja viikonloppuisin.

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevia lapsia oli aineistossa kaikkiaan 666 lasta, mikä on 9 % kaikista aineiston lapsiryhmissä hoidettavissa olevista lapsista. Aineistossa lapsia oli kaikkiaan 7376 lasta. Lapsiryhmiä, joihin oli sijoitettu yksi tai useampia erityistä hoitoa tarvitsevia lapsia oli kaikista aineiston lapsiryhmistä 57 %.

5.3. Lapsiryhmät ja ammattihenkilöstön määrä

Vastaajia pyydettiin arvoimaan, miten yleisiä ovat tilanteet, joissa lapsia on yhtä aikaa hoidossa enemmän kuin asetus lasten päivähoidosta edellyttää. 43 % ilmoitti, että tällaisia tilanteita on yleensä vähintään kerran päivässä. 10 % vastaajista katsoi, että lasten määrä suhteessa hoito- ja kasvatushenkilöstöön ylittyy lähes koko hoitopäivän ajan. 17 % arvioi lasten ja hoitohenkilöstön välisen suhdeluvun ylittyvän harvemmin kuin kerran kuukaudessa.

Taulukko 5. Miten yleisiä ovat tilanteet, jossa lapsia on yhtä aikaa hoidossa enemmän kuin asetus lasten päivähoidosta edellyttää? (n = 406)

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20 %	40 %	60 %	80 %	100%
1.	Tällaisia tilanteita on lähes koko hoitopäivän ajan	40	10 %					
2.	Tällaisia tilanteita on yleensä vähintään kerran päivässä	175	43 %					
3.	Tällaisia tilanteita on yleensä vähintään kerran viikossa	76	19 %					
4.	Tällaisia tilanteita on yleensä vähintään kerran kuukaudessa	33	8 %					
5.	Tällaisia tilanteita harvemmin	171	17 %					
6.	En osaa sanoa	11	3 %					
	Yhteensä	406	100 %					

Kysyttäessä, minkälainen on oman lapsiryhmän lasten lukumäärä suhteessa henkilökunnan määrään, 49 %:n mielestä lapsia on jonkin verran liikaa. Viidenneksen (20 %) mielestä on aivan liikaa. Vajaan kolmanneksen (31 %) mielestä lasten määrä on sopiva (Taulukko 6).

Taulukko 6. Minkälainen on mielestäsi lapsiryhmäsi lasten lukumäärä suhteessa henkilökunnan määrään? (n = 412)

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20 %	40 %	60 %	80 %	100%
1.	Lapsia on aivan liikaa	81	20 %					
2.	Lapsia on jonkin verran liikaa	201	49%					
3.	Lasten määrä on sopiva	129	31 %					
4.	Lapsia on jokin verran liian vähän	1	0 %					
5.	Lapsia on aivan liian vähän	0	0 %					
	Yhteensä	412	100 %					

5.3.1 Lasten ja henkilöstön välisen suhdeluvun ylittymisen syyt ja yleisyys

Kyselyyn vastaajilta kysyttiin, mistä syistä lapsiryhmissä on enemmän lapsia yhtä kasvattajaa kohti kuin mitä suhdelukuasetus edellyttää. Vastaajia pyydettiin valitsemaan mielestään kolme yleisintä syytä (Taulukko 7).

Taulukko 7. Syyt miksi suhdelukuasetuksen edellytykset eivät täyty.

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20 %	40 %	60 %	80 %	100%
1.	Työntekijä sairastuu eikä sairausloma-sijaista palkata	390	94 %					
2.	Työntekijä on vuosilomalla/työva-paalla (virkavapaalla) yms. eikä vara-henkilöitä/sijaisia ole käytössä	275	67 %					
3.	Työparina oleva lastentarhanopettaja poistuu lapsiryhmästä ja ryhtyy tekemään ns. suunnittelu-aikaa	101	24 %					
4.	Hoito- ja kasvatushenkilöinä toimii työllisyysvaroin palkattuja, joilla lyhyempi työaika	30	7 %					
5.	Vuorohoitolapset tulevat ennalta arvaamatta yhtä aikaa hoitoon	32	8 %					
6.	Osa-aikaiset lapset tulevat ennalta arvaamatta yhtä aikaa hoitoon ja suhdeluku ylittyy	22	5 %					
7.	Lapsia on otettu nk. ylipaikoille, jolloin lapsimäärä ylittää suhdeluvun	96	23 %					
8.	Henkilökunnan koulutus	91	22 %					
9.	Henkilökunnan osallistuminen por-jehtiin yms.	79	19 %					
10.	Varahoitolapset perhepäivähoidosta	76	18 %					
11.	Jokin muu, mikä?	79	19 %					
	Yhteensä	1271						

Yleisin syy lasten ja henkilöstön välisen suhdeluvun ylitykseen oli se, että sijaista ei oteta sairastuneen, vuosilomalle, työ- tai virkavapaalle jääneen työntekijän tilalle. Seuraavaksi yleisin suhdeluvun ylityksen syy ovat olleet tilanteet, joissa työparina oleva lastentarhaopettaja poistuu lapsiryhmästä ja ryhtyy tekemään ns. suunnittelu-aikaa. Käytäntö, jossa esimerkiksi kokopäiväpaikalle sijoitetun, mutta paljon poissaolevan lapsen paikalle lapsiryhmään otetaan lisälapsi (ns. ylipaikka) johtaa miltei joka neljännen vastaajan (23 %) mielestä ylisuuriin ryhmiin.

5.3.2 Päivähoitoasetuksen suhdelukujen toteutuminen kokopäivähoidossa

Päiväkodissa työskenteleviltä tehyläisiltä kysyttiin millaisessa lapsiryhmässä he työskentelevät (kysymys 9), mikä on lapsiryhmän koko yhteensä (kysymys 10) sekä miten lapsiryhmässä työskentelevät jakautuvat ammattikunnittain (kysymys 11). Lisäksi kysyttiin, kuinka monta lasta ryhmässäsi on päivittäin hoidossa keskimäärin yhtä aikaa sekä enimmillään yhtä aikaa (kysymys 12). Kyselyyn vastanneiden arviot ovat yhteenvedona taulukossa 8. Päivähoitoasetus edellyttää, että lasten kanssa työskentelevillä on varhaiskasvatuksen ammatillinen koulutus.

Analyysissä, joka tehtiin SPSS-ohjelmalla, verrattiin hoidossa olevien lasten määrää ammattihenkilöiden määrään sekä kaikkien aikuisten määrään. Näin saatiin prosenttiosuudet lapsiryhmistä, joissa suhdelukuasetuksen määräykset toteutuvat tai eivät toteudu.

Alle 3-vuotiaiden ryhmistä 38 %:ssa oli vähintään asetuksen mukaisen määrä ammattihenkilöitä. Tarkasteltaessa tilannetta päivittäin keskimäärin suhdeluku toteutui 73 %:ssa ryhmiä, mutta kun tarkasteltiin, miten paljon lapsia oli enimmillään yhtä aikaa, suhdeluku toteutui vain noin 36 %:ssa ryhmiä.

3 – 6 -vuotiaiden ryhmissä ammattihenkilöiden suhde lapsiryhmän kokoon oli asetuksen mukainen 51 %:ssa. Päivittäisessä tarkastelussa keskimäärin suhdeluku toteutui 90 %:ssa ryhmiä, mutta kun katsottiin paljonko lapsia oli enimmillään yhtä aikaa suhdeluku toteutui vain 55 %:ssa ryhmiä.

Taulukko 8. Päivähoitoasetuksen suhdelukujen toteutuminen päiväkodeissa alle 3-vuotiaiden ja 3–6 -vuotiaiden kokopäivähoitoryhmissä.

Tulokset hoitopaikkojen mukaan sekä keskimäärin ja enimmillään hoidossa olevien lasten määrien mukaan. Taulukoissa näkyy myös aikuisten ja lasten määrän suhde silloin kun mukaan lasketaan kaikki päiväkodissa työskentelevät aikuiset (ei asetuksen mukainen).

Päiväkodin suunniteltu ryhmäkoko

	alle 3-vuotiaat: suhdeluku 1/4	3–6 -vuotiaat: suhdeluku 1/7
Ammattihenkilöitä suhteessa hoitopaikkoihin	38 % (n=105), suhdeluku toteutuu 40 ryhmässä	51 % (n=145), suhdeluku toteutuu 74 tyhmässä
Kaikki aikuiset suhteessa hoitopaikkoihin	67 % (n=92)	76 % (n=125)

Päiväkodin henkilöstö suhteessa lapsimäärään päivittäisessä toiminnassa keskimäärin

	alle 3-vuotiaat: suhdeluku 1/4	3–6 -vuotiaat: suhdeluku 1/7
Ammattihenkilöiden suhde lapsimäärään	73 % (n=105), suhdeluku toteutuu 77 ryhmässä	90 % (n=146), suhdeluku toteutuu 131 tyhmässä
Kaikki aikuiset suhteessa lapsimäärään	85 % (n=92)	99 % (n=126)

Päiväkodin henkilöstö suhteessa lapsimäärään, tilanteessa lapsia enimmillään päivittäin

	alle 3-vuotiaat: suhdeluku 1/4	3–6 -vuotiaat: suhdeluku 1/7
Ammattihenkilöiden suhde lapsimäärään	36 % (n=104), suhdeluku toteutuu 37 ryhmässä	55 % (n=146), suhdeluku toteutuu 80 tyhmässä
Kaikki aikuiset suhteessa lapsimäärään	62 % (n=92)	80 % (n=126)

5.3.3 Lapsiryhmien koon kehittämisenäkemyksiä

Vastaajista 75 % (n = 407) on sitä mieltä, että lailla tai asetuksella pitäisi säätää, kuinka paljon lapsia voi olla lapsiryhmässä. Vain 8 %:n mielestä nykyinen asetetus, joka mahdollistaa tilapäisen poikkeamisen lapsiluvusta, on riittävä keino säätää lapsiryhmän kokoa.

Vastaajia pyydettiin ottamaan kantaa siihen, millä tavalla lasten ja kasvattajien välistä määrällistä suhdetta ja suhdeluvun määräytymisperusteita tulisi kehittää nykyisten epäkohtien ja ylitysten vähentämiseksi (Taulukko 9).

Taulukko 9. Millä tavalla lapsiryhmien kokoa tulisi kehittää?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikeasanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Alle 3-vuotiaita tulisi olla vähemmän kuin 4 yhtä hoitajaa kohti					
3–6-vuotiaita tulisi olla vähemmän kuin 7 yhtä hoitajaa kohti					
Erityistä hoitoa vaativat tulisi aina sijoittaa kahdelle paikalle					
Erityistä hoitoa vaativille tulisi aina osoittaa oma lastenhoitaja					
Ylipaikkojen käyttö tulisi poistaa					
Alle 1-vuotiaat tulisi aina sijoittaa kahden paikalle					
Osa-aikahoidossa olevien määrää per hoitaja tulee pienentää					
Osa-aikaisten yhtäaikaista läsnäoloa tulee säännellä tarkemmin					
Lapsiryhmien koko on nykyisellään sopiva					
Maahanmuuttajalasten /”kielimuurilasten” vaikutus tulisi ottaa paremmin huomioon ryhmäkokoja määriteltäessä					
Vuorohoidossa olevien lasten määrää tulee säädellä tarkemmin					

Vastaajista 89 % katsoi, että lapsiryhmien kokoa tulisi ennen muuta kehittää siten, että alle 1-vuotiaat sijoitettaisiin aina kahden paikalle, 86 % piti ensisijaisena ylipaikkojen käytön lopettamista, 71 % vastaajista on täysin samaa mieltä siitä, että erityistä hoitoa vaativat tulisi aina sijoittaa kahdelle paikalle.

Vastaajista 4 % oli täysin sitä mieltä, että lapsiryhmien koko on nykyisellään sopiva.

5.4 Päivähoidon kasvatukselliset ja hoidolliset tavoitteet

Vastaajaa pyydettiin arvioimaan, miten hänen omassa lapsiryhmässään päivähoitolain ja päivähoidon kasvatukselliset ja hoidolliset tavoitteet toteutuvat (Taulukko 10).

Taulukko 10. Kasvatuksellisten ja hoidollisten tavoitteiden toteutuminen

	Toteutuu erittäin hyvin	Toteutuu melko hyvin	Vaikea sanoa	Toteutuu melko huonosti	To- teutuu erittäin huonosti	En osaa sanoa
Lapsen yksilöllinen huomioon ottaminen	10%	40%	10%	20%	15%	5%
Lapsen erityistarpeiden huomioon ottaminen	10%	30%	10%	30%	15%	5%
Perushoitotilanteiden kiireettömyys	10%	30%	10%	30%	15%	5%
Lasten tapa- ja siisteyskasvatus	15%	55%	10%	15%	5%	0%
Pienryhmien käyttö	15%	40%	10%	20%	10%	0%
Lasten leikki	15%	65%	10%	5%	5%	0%
Vapaa yhdessäolo ja lasten sylissä pito	15%	40%	10%	20%	10%	0%
Retkien, vierailujen ym. tekeminen	10%	30%	10%	30%	15%	5%
Lasten turvallisuus	15%	55%	10%	15%	5%	0%
Työn suunnittelu ja kehittäminen	10%	30%	10%	30%	15%	5%
Yhteistoiminta vanhempien kanssa	15%	55%	10%	15%	5%	0%

Huonoimmin kasvatus- ja hoitotavoitteista toteutuivat retkien ja vierailujen teko (45 %), työn suunnittelu ja kehittäminen (42 %), perushoitotilanteiden kiireettömyys (40 %) ja lasten erityistarpeiden huomioon ottaminen.

Kasvatus- ja hoitotavoitteista parhaiten toteutuivat lasten leikki (86 %), lasten tapa- ja siisteyskasvatus (82 %), yhteistoiminta vanhempien kanssa (80 %) ja lasten turvallisuus (76 %).

Tyytymättömiä lasten turvallisuudesta huolehtimiseen oli 14 % vastaajista. 11 % piti vaikeana sanoa mitään lasten turvallisuuden toteutumisesta ja siihen vaikuttavista olosuhteista. Arvion voi tulkita myös niin, ettei vastaaja ole oikein perehtynyt turvallisuusasioihin.

5.4.1 Erityisen hoidon tarpeen huomioon ottaminen

Vastaajilta kysyttiin, miten erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevat lapset on otettu huomioon päiväkodissa. Useimmiten lapsi on kahden lapsen paikalla (55 %) tai lapsella on henkilökohtainen avustaja (41 %). Kaikissa päiväkodeissa erityisen hoidon tarvetta ei ole otettu mitenkään huomioon (18%).

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten huomioon ottamisen muuna vaihtoehtona vastaajat toivat esille muun muassa ryhmäkohtaisen avustajan ja erityislastentarhaopettajan. Useat vastaajat katsoivat, että erityislastentarhaopettajan tukea ja ohjausta tarvittaisiin enemmän.

Joissakin päiväkodeissa esimerkiksi puheterapeutti ja fysioterapeutti tai joku muu erityiskoulutettu kävi antamassa ohjausta ja neuvontaa. Osaan päiväkohteja oli perustettu erityisryhmä tai useampia. Joissakin päiväkodeissa erityistä hoitoa ja kasvatusta vaativat lapset vaikuttivat lapsiryhmä kokoa pienentävästi ja lapsille laskettiin kerroin hoitoisuuden mukaan.

Ongelmana pidettiin, että myös sellaisten erityistä hoitoa ja kasvatusta vaativien lasten määrä kasvaa, joilla ei ole varsinaista lain tai asetuksen edellyttämää diagnoosia, mutta jotka kuitenkin perustellusti tarvitsevat erityishuomiota.

5.4.2 Ammatillinen koulutus ja jatkuva kehittyminen

Vastaajista 42 % (n=175) arvioi ammatillisen koulutuksensa vastaavan erittäin hyvin ja puolet melko hyvin (n=207) toimenkuvaansa ja työtehtäviään. Kuusi prosenttia (n=24) vastaajista arvioi ammatillisen koulutuksensa vastaavan toimenkuvansa ja työtehtäviään melko huonosti. Syitä siihen, ettei oma ammatillinen koulutus vastannut toimenkuvaa ja työtehtäviä, olivat mm., että joutuu tekemään lastentarhanopettajan työtä tai siivoojan työtä, täydenniskoulutuksen puute tai ettei voi käyttää hankkimaansa lisäkoulutusta työssä hyväkseen.

Vastaajista 84 % arvioi, että voi käyttää työssään hyödyksi omia vahvoja osaamisalueitaan esim. liikuntaa, musiikkia tai kuvaamataiteita. Vain 10 % vastasi, että erityisosaaminen otetaan huomioon palkassa. Moniammatillinen yhteistyö toteutuu erittäin hyvin tai hyvin 76 %:n mielestä.

Täydenniskoulutukseen oli vastaajista osallistunut 69 % (n=236) viimeisen vuoden aikana. Monet olivat osallistuneet täydenniskoulutukseen, jossa käsiteltiin varhaiskasvatussuunnitelman tekemistä ja toteuttamista tai vuorovaikutustaitojen vahvistamista. Muita koulutusaiheita olivat erityistä hoitoa ja kasvatusta vaativien lasten kanssa toimiminen, huolen puheeksi ottaminen tai vaikeiden asioiden käsittely.

Taulukko 13. Raportoidaanko päiväkodin turvallisuus- ja vaaratilanteista systemaattisesti?

	Vastaus	Lukumäärä	Prosentti	20 %	40 %	60 %	80 %	100%
1.	En tiedä	112	28 %					
2.	Ei	105	26 %					
3.	Kyllä, miten?	187	46 %					
	Yhteensä	404	100 %					

Yli puolet vastaajista ei tiennyt, raportoidaanko lainkaan tai vastasi, ettei päiväkodin turvallisuus- ja vaaratilanteista raportoida systemaattisesti. 46 % vastaajista piti vaaratilanteiden raportointia systemaattisena. Avoimissa vastauksissa tuli esille, että käytännöt vaihtelevat. Joissakin päiväkodeissa vaaratilanteista raportoidaan säännöllisesti ylempälle johdolle ja niistä keskustellaan sekä henkilökunnan että vanhempien palaverissa. Muutamit vastaajat mainitsivat, että läheltä piti -tilanteita varten on oma lomake ja että vaaratilanteiden ennakoitua harjoitellaan säännöllisesti.

5.5.2 Kuvauksia vaaratilanteista eri päiväkotiryhmissä

Oheisena on esitetty muutamia esimerkkejä annetuista vastauksista päivähoitoryhmittäin eriteltyinä. Vastaajat tiedostavat hyvin sen, mitä riskejä ja seurauksia ylisuuret ryhmäkoot voivat lapsille aiheuttaa.

Mistä mielestäsi vaaratilanteet johtuivat?

Alle 3-vuotiaiden kokopäivähoito:

- *Huonot salvat porteissa. Johtunevat maan routimisen aiheuttamista aitojen vääntyilystä.*
- *Liian vähästä henkilöstöstä kun sijaisia ei palkata ja pihan vaarallisuudesta, kun ”kaupungin miehet” eivät pyynnöistä huolimatta siirrä tai poista vaarallisia lumivalleja joista lapset liukuvat teräviin katkenneisiin puunoksiin*
- *Aiemmin aita oli rikki ja laho monen vuoden ajan ennen kuin se korjattiin. Lapset pääsivät aidan yli helposti. Päiväkodin piha on epäkäytännöllinen. Piha rajoittuu päiväkodin kolmelle seinustalle joten koskaan ei voi nähdä läheskään joka paikkaan pihassa. Sisällä vaaratilanteita, kun henkilökuntaa on liian vähän (esim. kahvitauon aikana). On vaikea hallita koko ryhmää ja nähdä joka paikkaan.*
- *Huonosti hoidetut piha-alueet - liukkaus Keväällä isot tai syvät vesilätäköt pienille vaarallisia*

- Vaaratilanteita syntyy henkilökunnan vähyydestä ja joskus vanhempien välinpitämättömyydestä, kun esim. vanhemmat jättävät päiväkodin pihan portit auki.
- Talossamme kaksi vaikeaa erityislasta jotka tarvitsisivat kaiken aikaa vierelleen hoitajan. Toinen lapsista isokokoinen koululyykkäyslapsi; todella väkivaltainen muille lapsille ja hoitohenkilökunnalle (ei saa koskaan kääntää selkää). Kokopäiväistä avustajaa ei ole.
- Huonot ulkoiluolosuhteet; ei aidattua pihaa.
- Päiväkodin pihan aita on matalimmillaan n. 40 cm (1½-vuotias astuu aidan yli), päiväkodin ovelta aidattuun pihaan n. 15 metrin matka (avoin piha ylitettävänä, iso varastorakennus välissä, näkyvyys). Toimimattomat tilat (eteisessä mieletön ruuhka ja tilanahtaus). Hlökunnan vähäinen määrä.
- Henkilökunnan vähyydestä. Sijaisia ei ole saatu. Päiväkodin tiloista ja piha-oloista.
- Piha on ollut liukas.
- Aikuisia esim. ulkoilussa on liian vähän. Pihat eivät huolella suunniteltuja (esim. puutteita aidoissa, valaistuksessa). Heikko reagointi + havainnointi + ennakointi.
- Pihan huono kunnossapito talvella.
- Pihassa kaksi kulkuporttia, väliköissä. Tavarantuojat (ruuan) pitävät porttia auki, kun kantavat ruuat sisälle, muutaman kerran portti ollut auki kadulle. Iltapäivisin kaikki lapset yhtä aikaa ulkona, meno sen mukaista. Pienet jäävät jalkoihin.
- Ulkona pitäisi olla henkilökuntaa vahtimassa tarpeellinen määrä lapsilukuun nähden.
- Tuikkukynttilä lehahti palamaan ylhäällä lyhdyssä - enää ei niitä polteta. Kiipeileminen, pureminen (eikä ehdi väliin), lelulla heittelemisen.
- Leikkialueiden huono hoito talvella -> liukastumiset.
- Ylemmän tahon piittaamattomuudesta. Jos henkilökunta huomaa jonkun puutteet, siihen suhtaudutaan monesti väheksyen, ikään kuin odotettaisiin että ensin pitää sattua jotain ennen kuin parannuksia tehdään. Viime vuosina on tosin paremmin otettu huomioon henkilökunnan ehdotukset.

3 – 6 -vuotiaiden kokopäivähoito

- Pihan huono kunto. Paljon lapsia pienessä tilassa.
- Ulkoilussa liian vähän henkilökuntaa. Ns. siirtymätilanteet aiheuttavat niitä yleensä.

- *Lapset leikkivät ja liikkuvat, jotakin sattuu aina temmellettäessä, luonnollista. yksi karkaamistapaus juuri äskettäin. Syynä lapsimäärän liian suuri koko aikuisiin nähden.*
- *Erityislasten nopea ja hektinen huomiontarve vaatii nopeaa toimintaa useita kertoja päivässä ja silloin 10 muuta saattavat jäädä hetkeksi yksin ilman aikuisen valvontaa. Työskentelen 3-4-vuotiaiden lasten ryhmässä, jossa on 15 lasta ja heistä usealla on sosiaalisia ongelmia, aggressiivisuutta, jumittumista yms. ja osasto on mitoitettu kahdelle aikuiselle.*
- *Jäinen piha*
- *Loukkaantumiset ovat onneksi olleet lieviä. Pari kertaa käyty hammaslääkäri-rissä vuoden aikana. Läheltä piti tilanne, kun melko iso koivu (laho) katkesi ja kaatui lasten ollessa pihalla.*
- *Ulkopuoliset vaaratilanteet (päihteiden käyttäjät), perhetilanteet (kaappausuhka), lasten loukkaantumiset - lasten levottomuus, aggressiivisuus, putoamiset - ennättääkö henkilökunta joka paikkaan.*
- *Valvonta, ulkopuoliset uhkat, päiväkodin viereisellä leikkikentällä ammuttiin ja tieto päiväkodin vaarantumisesta ei kulkenut. Itse näin ikkunasta, ovet lukkoon, lapset sisällä.*
- *Lapsi-hoitaja suhde väärä, liikaa lapsia tai liian vähän hoitajia.*
- *Aita on ollut puutteellinen, nyt asia on korjattu ja toivottavasti karkailua ei enää tapahdu.*
- *Vähäinen henkilökunta - vuoron päättymisen edellisiltä. Suhdeluku pielessä. Yhden henkilön sairauspäivä sekoittaa vuorot*
- *Talvella huonosti hoidettu piha + portit*
- *Päiväkodin leikkitilaan mennään avoimen osan kautta, jota käyttävät pyöräilijät, huoltoajo- ja jakeluautot. Piha on pimeä - vähän valotolppia. Pakkasella rautaportit - iho/kieli jää kiinni - lapsi pieni; väärä materiaali + pinnoitus portissa. Seuranta herpaantuu, lapsi ”tuntematon” käytökseltään/kaukainen, koti-ikävä.*
- *Pihalla huono näkyvyys (varastorakennus portin edessä). Hakutilanteessa huomion joutuu keskittämään vanhempiin, jolloin vaaratilanne lapsille voi muodostua. Usein valvottavana on enemmän kuin 7 tai 4 lasta per aikuinen.*
- *Henkilökunnan vähyys: esim. iltapäivällä tilanteita, jossa 2 lastenhoitajaa jää kahdestaan ja lapsia voi olla 23 kpl. Huom! Välillä joukossa myös erityislapsi! (kehitysvamma)*
- *Rakenteissa puutteita (esim aitojen alla isot raot houkuttelemassa)*

- *Vähän henkilökuntaa ajoittain. Pihan kunnossapito puutteellista: aidat rikki, liukasta. Yhteiset säännöt tulkitaan eri tavalla. Ulkoilussa joskus vähän valvojia.*
- *Suuret lapsiryhmät*
- *Henkilökunnan puutteesta -lapset aiempaa levottomampia - enemmän erityislapsia*

Vuoro- ja yöhoitoryhmä

- *Vuorohoidon muuttuvista olosuhteista.*
- *Vahinkoja leikkiessä, vaikka henkilökuntaa on ollut tarpeeksi. Ulkopuolisten aiheuttamat vaaratilanteet, esim. murron yritys huoneeseen, jossa lapset nukkuivat yöunta, uhkaavasti käyttäytyvä ulkopuolinen aikuinen jne.*
- *Ulkoleikkivälineissä puutteellisuuksia, esim. aivan liian korkea kiipeilyteline. Pihallamme myös ”harjoitteluportaat” ilman käsinojia, jossa 1-2-vuotiaat jatkuvasti ”harjoittelemassa” ylös ja alaspäinmenoa ilman tukea. (Aina ei voi olla vierellä)*

Sekaryhmä (0 – 6-vuotiaita)

- *Esim. kiipeilytelineiden puutteellisesta turvallisuudesta, rikkinäisistä aidoista yms.*
- *Pihalla joitain ei pienille lapsille sopivia leikkipaikkoja. Hoitajia liian vähän ulkona valvomassa lasten ulkoilua.*
- *Liian paljon lapsia*
- *Ylivilkkaat lapset isossa ryhmässä! Liian monta pientä lasta (alle 3 v.) samassa ryhmässä!*
- *Liian paljon lapsia, vähän henkilökuntaa. Portit ei-laillisia. Talvella piha liukas eikä hiekka kestä piha-alueella.*
- *Pihan ”pimeät” kohdat, liian vähän valvojia ulkona.*
- *Vilkkaista lapsista, matalista aidoista*
- *Aita sellainen, että lapsi pystyy sen yli kiipeämään. Yhden kerran portti rikki. Vanhemmat (osa) kehotuksista huolimatta jättävät portin auki. Pihan joka osiin ei näe. Ulkomailla aidat tosi korkeita ja alaosistaan umpinaiset.*
- *Lapset ovat vilkkaita, vaaratilanteet eivät ole aina ennakoitavissa.*
- *Liian matalat aidat - porteissa ei ole lukkoa.*

- *Osittain kiireestä, osittain lapsen omasta toiminnasta, osittain ulkoisista tekijöistä. Esim. piha hiekoittamatta, pihalla kulmia ja koloja joihin ei näe. Sisällä rappujen kulkeminen (2v.), kiipeily jne. Koko ajan saa olla tarkkana.*

Erityistä hoitoa tarvitsevien erillinen ryhmä

- *Arvaamattomasti käyttäytyvän lapsen käytöstä on ajoittain vaikea ennakoida. Kokemus opettaa poistamaan vaaraa aiheuttavat tavarat etukäteen.*
- *Erityislasten määrästä/henkilöstön tilapäisestä vähyydestä!*
- *Lapset erityistä opetusta ja hoitoa vaativia. Ovat arvaamattomia ja taidotkaan eivät aina riitä haluttuun asiaan. Työntekijöiden hetkellinenkin herpaantumisen voi aiheuttaa vakavan vaaratilanteen.*
- *Vähän henkilökuntaa. Ryhmissä nykyään paljon integroituja lapsia, jotka vaatisivat avustajaa.*
- *Erityislasten käyttäytyminen joskus arvaamatonta.*
- *Joskus aikuisella pitäisi olla silmät joka paikassa. Erityistä hoitoa tarvitsevilla lapsilla siirtymätilanteet saattavat olla vaikeita ja niistä tulee ongelmia.*
- *Päiväkodissamme on matala aita ja vilkkaimmat lapset saattavat kiivetä siitä yli helposti aikuisen silmän välttäessä. Onneksi ympärillämme on vain kevyen liikenteen väyliä eikä kukaan ole ennättänyt pidemmälle.*
- *Paljon lapsia samassa pihassa, näköesteitä pihassa, alle 3-vuotiaat ja yli 3-vuotiaat samassa pihassa, pihan huono suunnittelu, vettä kertyy määrättyihin paikkoihin liikaa, talvella auraus puutteellista.*

Esiopetusryhmä

- *Paljon lapsia ja vauhtia, ei aikuinen ehdi joka tilanteeseen ”väliin”, vaikka olisi vieressä. Päiväkodissamme paljon keskusteltu turvallisuudesta. Samoin lasten käytöshäiriöistä: paljon lasten keskinäisiä kahnauksia sekä paljon lasten rajoittamistilanteita.*
- *Piha U:n muotoinen. Sisälle lähdössä ja lapsia koottaessa vaikea heti huomata jonkun lapsen poissaolo. Lasten loukkaantumisia sattuu, kun toinen lapsi ehtii satuttaa toista, tönäisee esim. yläpihan rappusissa toisen alas tai lyö nyrkillä kasvoihin raivarin sattuessa. Aikuinen ei ehdi aina väliin.*
- *Yritetty ennakoida vaaratilanteita. Ja joka ryhmästä ainakin 2 aikuista ulkoilutilanteissa.*
- *Esim. diabeetikko-lapsella ei silloin vielä ollut omaa avustajaa ja huonon sokeritasapainon vuoksi lapsi joutui insuliinishokkiin. Vasta sitten saatiin oma avustaja lapselle!*

- *Suurista lapsiryhmistä ja siitä että lasten ja henkilökunnan paikalla olo ei käy yksi yhteen, lapset ovat päiväkodissa 8 - 10 tuntia ja henkilökunta 7.39 tuntia per päivä. Siirtymätilanteissa, kun pitäisi olla ulkona ja sisällä, jolloin tulee väkisin odottelua ja lapsia on ”liikaa” joko ulkona tai sisällä...*
- *Porttien kunto puutteellinen, on nyt korjattu. Iltapäivisin 4:n jälkeen on liian vähän aikuisia ulkona. Laitosapulaiset otettu pois.*
- *Ulkoilussa liian vähän henkilökuntaa, huonokuntoiset leikkitelineet pihalla. Joskus lapsi loukkaa itsensä vaikka seisotkin lapsen vieressä valvomassa.*
- *Henkilökunnan vähyys, sijaisten huono saanti*
- *Liian vähän ulkovalvoja*
- *Liian matala aitaus + epäkuntoinen portti. Helppo karata. Liian vähän henkilökuntaa valvomassa ulkoilua.*
- *Karkailu - aidassa liian iso rako maan ja aidan välissä.*
- *Liian paljon lapsia suhteessa henkilökuntaan.*
- *Portin salpa oli rikkoutunut, joten se oli auki. Varsinaista vaaraa ei tullut, lapset menivät lähellä olevaan kotiinsa, missä vanhemmat olivat kotona - ONNEKSI!*
- *Huono informaatio: vanhemmat päästivät lapsia portista pysäköintialueelle ilman valvontaa.*
- *Lapsen suuttuminen (karkailee). Pienet loukkaantumiset yleensä ulkoilussa, normaalissa leikissä.*
- *Lapset (lapsi) päätti lähteä pihalta. Huomattiin heti ja karkulainen saatiin kiinni. Talvella liukumäessä voi tulla vahinkoja - kuhmu päähän tai huuli halkeaa.*
- *Epäpätevästä sijaisista, henkilökunnan vajeesta ryhmässä, esim. johtuen siitä että ryhmässä oleva varajohtaja on muissa tehtävissä, kokouksessa, koulu- tuksissa jne.*

6. Pohdintaa ja johtopäätöksiä

Nykyinen päivähoitolaki on vuodelta 1973. Päivähoidon lainsäädäntöä ei ole arvioitu kokonaisuutena kertaakaan yli 30 vuoteen.

Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen päivähoitolain uudistamisesta 28.9.2006. Uudistus ei sisällä mitään sellaista uutta tai kehittävää, joka vaikuttaisi päivähoidon laatua parantavasti ja edistäisi lasten oikeuksia hyvin varhaiskasvatus- ja päiväkotipalveluihin. Lakiesityksessä ei ole mitään konkreettista parannusta päivähoidon ryhmäkokoisiin eikä ryhmäkokojen joustoihin.

Päivähoidon ja varhaiskasvatuksen säästöt ja tehokkuusajattelu päivähoidon ryhmäkokojen mitoituksessa ovat lyhytnäköistä toimintaa. Tehyn kyselyyn vastaajista 75 % (n = 407) on sitä mieltä, että lailla tai asetuksella pitäisi säätää, kuinka paljon lapsia voi olla lapsiryhmässä. Jokaisella lapsella on oltava oikeus laadukkaaseen varhaiskasvatukseen.

Päivähoidon ryhmäkokojen tarkastelu kunnan keskimääräisellä tasolla ei ole riittävää hoidon laadun ja turvallisuuden kannalta. Sekä lasten että hoidosta vastaavien ammattilaisten kannalta lasten ja ammattihenkilöiden suhde täytyy olla nykyisen asetuksen mukainen koko päivän ajan kaikissa ryhmissä. Tämä tarkoittaa nykyisen asetuksen täsmentämistä siltä osin, ettei asetuksen määräyksistä voi poiketa.

Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisemassa selvityksessä (Färkkilä N. ym.2006) todettiin että vuositasolla katsottuna suhdelukuasetusta noudatetaan kunnissa hyvin. Toisaalta vain 38 % (n=378) vastanneista kunnista seuraa suhdelukuasetuksen toteutumista päivittäin.

Tehyn selvityksen Perusturvallisuus päivähoidossa (Kekkonen 2000) mukaan suhdelukuasetuksen määräyksistä poikettiin lähes koko hoitopäivän ajan (13 %) ja päivittäin (47 %). Tilanne ei ole juurikaan parantunut. Tämän kyselyn vastaajien mukaan suhdelukuasetuksesta poiketaan lähes koko hoitopäivän ajan (10%) ja päivittäin (43%).

Tehyn selvityksestä käy ilmi, että lapsia otetaan ylipaikoille, kun tarkastellaan vain keskimääräisiä täyttö- ja käyttöasteita. Niissä tilanteissa, jossa kaikki päivähoitopaikan saaneet lapset ovat hoidossa, suhdelukuasetuksen määräykset eivät toteudu, vaikka kaikki ammattihenkilöt olisivat työssä. Ongelmia on erityisesti alle 3 -vuotiaiden ryhmissä.

Tehyn selvitys tehtiin helmi-maaliskuun vaihteessa 2006. Tuolloin alle vain 38 %:ssa 3-vuotiaiden kokopäivähoitoryhmiä oli vähintään suhdelukuasetuksen edellyttämä määrä ammattihenkilöltä (ammattihenkilöt/ hoitopaikat). 3 – 6 -vuotiaiden lapsiryhmistä 51 %:ssa oli asetuksen mukainen ammattihenkilöiden suhde hoitopaikkoihin.

Päivähoidon kasvatuksellisten ja hoidollisten tavoitteiden toteutuminen näyttää tämän selvityksen perusteella keskimäärin melko positiiviselta. Parhaiten tavoitteista näyttävät toteutuvan lasten leikki ja lasten tapa- ja siisteyskasvatus.

Täydenniskoulutukseen oli päässyt 69 % vastaajista viimeisen vuoden aikana. Täydenniskoulutukseen pitää päästä kaikkien ammattihenkilöiden ja se on huomioitava henkilöstömitoituksessa. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaan mukaan täydenniskoulutuksen tulee olla suunnitelmallista ja säännöllistä sekä kytkeytyä toiminnan kehittämistavoitteisiin. Selvityksen perusteella yksi ajan-kohtainen täydenniskoulutuksen teema olisi vaaratilanteiden ennakointi.

Vastaajista 74 % arvioi, että omalla työpaikalla tapahtuu lapsen loukkaantuminen muutaman kerran vuodessa. Yleisimmin vahinkoja tai loukkaantumisia sattuu lasten leikeissä. Päiväkodeissa ovat yleistyneet ulkopuolisten, usein päihteiden käyttäjien aiheuttamat uhat tai aggressiivisten lasten tuottamat vaaratilanteet.

Päivähoidon turvallisuuden parantamiseksi täytyy kiinnittää huomiota vaaratilanteiden ennakointiin. Vaaratilanteet johtuivat vastaajien mielestä usein siitä, että henkilöstöä oli liian vähän. Toinen usein mainittu vaaratilanteiden aiheutumisen syy olivat päiväkodin pihan vaaratekijät, esim. rikkinäinen portti, liian matala aita tai pihalla oleva vesilammikko sekä heikko valaistus. Tilojen ja ympäristön kohentamiseksi täytyy kunnan päivähoidon ja teknisen toimen yhteistyötä tiivistää.

Lapsiryhmiä, joihin oli sijoitettu yksi tai useampia erityistä hoitoa tarvitsevia lapsia, oli kaikista aineiston lapsiryhmistä 57 %. Lapsen hoitoon ja kasvatukseen saadaan lisää henkilöstöresursseja, kun hänen erityisen tarpeensa on diagnosoitu. Päivähoidossa on myös muita lapsia, jotka tarvitsevat erityistä huomiota esim. maahanmuuttaja/”kielimuurilapset”, joiden vaikutus pitäisi ottaa paremmin huomioon ryhmäkokoja määriteltäessä.

Lääkehoitoon liittyviä läheltä piti -tilanteita ei kysytty tässä selvityksessä (vrt. Merasto 1998). Lääkehoidon turvallista toteutumista varten myös päiväkodeissa pitäisi olla lääkehoidon suunnitelma ja siihen liittyvää lisä- ja täydenniskoulutusta sekä lupamenettely. (STM 2005).

Päiväkodissa työskentelevät tehyläiset ottavat usein yhteyttä liittoon siksi, että työaikajärjestelyissä on ongelmia - esimerkiksi täydenniskoulutusta ei lueta työajaksi tai työvuoroja muutetaan jatkuvasti.

Monet kysyvät myös, kuka on vastuussa, jos jotain tapahtuu, kun suhdelukuasetuksen normitukset eivät toteudu.

Tehy edellyttää

- lasten päivähoitosäädösten kokonaisuudistusta
- että päivähoidon kasvatus- ja hoitotehtävissä toimivilla on tehtävän edellyttämä ammatillinen koulutus
- lastenhoitajille luodaan uudelleen itsenäinen koulutusohjelma, johon voidaan hakeutua suoraan ammatilliseen koulutukseen pyrittäessä
- että päivähoidon suhdelukuasetuksen toteutumista seurataan päivittäin ryhmätasolla
- päivähoitoon varahenkilöstöjärjestelmää, jossa varahenkilöt ovat vakinaisissa toimissa
- päivähoidossa on suunnitelmat täydennyskoulutukseen, joka toteutuu täysin palvelusuhteen ehdoin
- ammattihenkilöillä on täydennyskoulutusta vähintään 5 päivää vuodessa
- johtamisosaamista kehitetään
- onnettomuuksia ja vaaratilanteita ehkäistään suunnitelmallisella ennakoinnilla
- päivähoidossa maksetaan vähintään työn vaativuuden edellyttämää peruspalkkaa sekä lisä- ja erityistehtävistä erillinen korvaus.

Lähteet

Asetus lasten päivähoidosta (239/1973)

Färkkilä N, Kahiluoto T., Kivistö M. 2006. Lasten päivähoidon tilannekatsaus; Syyskuu 2005. Sosiaali- ja terveysministeriö; selvityksiä 2006:16.

Hujala et al. 1999. Laadunhallinta varhaiskasvatuksessa. Oulun yliopisto. Varhaiskasvatuskeskus

Kallio A., Sarvimäki P (toim.). Sosiaalihuollon täydennyskoulutusosuus, opas kunnille ja kuntayhtymille. Sosiaali- ja terveysministeriö julkaisuja 2006:6

Kekkonen M. 2000. Perusturvallisuus päivähoidossa. Tehy ry. Sarja B: Selvityksiä 1/2000.

Kekkonen M. 1998. Syli kymmenellekö – päivähoidon suhdelukulevitys. Tehy ry. Sarja B: Selvityksiä 1/1998.

Laki lasten päivähoidosta (36/1973)

Merasto M. 1998. Läheltä piti – vielä tämän kerran. Selvitys terveydenhuollon tilanteesta. Tehy ry. Sarja B. Selvityksiä 10/1998.

Ministry of Social Affairs and Health. 2001. Early Childhood Education and Care Policy in Finland. Background Report Prepared for OECD. Thematic Review of Early Childhood Education and Care Policy. Publications of the Ministry of Social Affairs and Health 2000:21. Helsinki

Pelastustoimen asetus 787/2003

Sosiaalihuoltolaki 710/1982

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2002. Valtioneuvoston periaatepäätös varhaiskasvatuksen valtakunnallisista linjauksista. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2002:9. Helsinki

Suomen tilastollinen vuosikirja 2005. Tilastokeskus. Karisto Oy. Hämeenlinna 2005.

Turvallinen lääkehoito. Valtakunnallinen opas lääkehoidon toteuttamisesta sosiaali- ja terveydenhuollossa. Sosiaali- ja terveysministeriö: Oppaita 2005:32

Liitteet

Liite 1

Tehyn lehdistötiedote 14.12.2006

Tehy selvitti päiväkotien turvallisuutta, lapsiryhmien kokoa ja henkilöstömääriä

Lasten päivähoidossa puutteita ja onnistumisia

Päiväkotien lapsiryhmät ovat usein liian suuret eikä sijaisia palkata riittävästi. Koulutettua ammattihenkilöstöä ei myöskään ole tarpeeksi lapsimäärään nähden. Tehyn päivähoitoselvityksen mukaan asetuksella säädetty normitus toteutuu vain 38 prosentissa alle 3-vuotiaiden kokopäiväryhmistä ja joka toisessa (51 %) 3-6-vuotiaiden ryhmistä.

Puutteita on myös erityisesti pihojen turvallisuudessa sekä vaaratilanteiden ennakoinnissa, ohjeistuksessa ja kirjaamisessa.

Varhaiskasvatus toteutuu selvityksen mukaan päiväkodeissa melko hyvin liian suurista lapsiryhmistä huolimatta. Parhaiten onnistuvat lasten leikki, tapa- ja siisteyskasvatus, yhteistoiminta vanhempien kanssa ja lasten turvallisuus. Kiihosta lastenhoitajilta sai myös moniammatillinen yhteistyö.

Heikommin pystytään ottamaan huomioon lapsi yksilönä, vastaamaan hänen erityistarpeisiinsa ja toimimaan pienissä ryhmissä. Huonointen toteutuivat työn suunnittelu ja kehittäminen, perushoitotilanteiden kiireettömyys sekä retkien ja vierailujen teko, jotka noin 40 % arvioi huonosti toteutuviksi.

Koulutetun hoitohenkilöstön ammattiliitto Tehy kysyi päiväkodeissa työskenteleviltä jäseniltään päivähoiton laatua, turvallisuutta ja työoloja sekä heidän näkemyksiään niiden kehittämisestä. Kyseessä on seurantatutkimus vuosina 1998 ja 2000 tehtyihin selvityksiin. Otantana tehty kysely lähetettiin 1000 tehläiselle lastenhoitajalle, lähihoitajalle ja päivähoitajalle. Vastausprosentti oli 44 ja vastaukset edustavat maamme päiväkoteja.

Kehitettävää lainsäädännössä, päivähoidon laadussa ja turvallisuudessa

Tehy edellyttää lasten päivähoitosäädösten kokonaisuudistusta. Nyt eduskunnassa käsiteltävänä oleva osittaisuudistus ei ole riittävä. Päivähoidon on oltava tasalaatuista koko maassa. Kasvatus- ja hoitotehtävissä toimijoilla pitää ehdottomasti olla tehtävän edellyttämä ammatillinen koulutus, jota uudistetaan säännöllisellä täydennyskoulutuksella. Tulevaisuuden kannalta välttämätöntä

on, että lastenhoitajille luodaan uudelleen itsenäinen koulutusohjelma, johon voidaan hakeutua suoraan ammatilliseen koulutukseen pyrittäessä.

Päivähoidon laadun ja turvallisuuden hyväksi voidaan ja pitää tehdä parannuksia pikaisesti. Tämä on Tehyn mielestä välttämätöntä lasten ja päivähoidon ammattilaisten vuoksi, sillä he kantavat vastuun lapsista päiväkodeissa.

Nykytilannetta voidaan korjata mm seuraamalla päivähoidon suhdelukuasetuksen toteutumista päivittäin ryhmätasolla. Vakinaisen varahenkilöstöjärjestelmän turvin varmistetaan pätevien sijaisten saaminen tarvittaessa. Päiväkotien turvallisuuteen myös ulkotiloissa on Tehyn selvityksen perusteella kiinnitettävä enemmän huomiota. Vaaratilanteiden ja onnettomuuksien ehkäisemiseksi on parannettava suunnitelmallista ennakointityötä, ohjeistusta ja vaaratilanteiden kirjaamista.

Päivähoidon tehtävä ja käytännön realiteetit

Päivähoidolla on tärkeä varhaiskasvatuksellinen tehtävä lapsen hoidon, kasvun ja oppimisen tukemisessa. Päivähoidolla on myös sosiaalipalvelullinen funktio, sillä se mahdollistaa vanhempien työssäkäynnin ja opiskelun tarjoamalla lapselle hoitopaikan. Päivähoito on antanut naisille mahdollisuuden työssäkäyntiin.

Lain mukaan päivähoidon tehtävänä on tukea ja edistää lapsen tasapainoista kehitystä. Päivähoidon tulee tarjota lapselle jatkuvat, turvalliset ja lämpimät ihmissuhteet, suotuisa ympäristö ja kehittävää toimintaa. Lasten päivähoitoasetuksella määritellään, kuinka paljon päiväkodissa täytyy olla kelpoisuusvaatimukset täyttävää hoitohenkilökuntaa eri-ikäisiä lapsia kohden.

Tutkimusaineisto koski 7376 lasta, joista valtaosa oli kokopäivähoidossa. Ympäri vuorokautisissa ryhmissä tai vuorohoitoryhmissä oli 6 prosenttia lapsista. Määrä on samaa tasoa kuin vuonna 2000. Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrä kasvaa jatkuvasti. Vuonna 2000 heitä oli 6 %, nyt 9 %.

Lastenhoitoalan Liiton puheenjohtaja Ritva Pesonen sanoo, että ylitehosteet käytössä ja 110-prosenttisessa täyttöasteessa lain edellyttämät jatkuvat ja turvalliset ihmissuhteet jäävät haaveeksi. Hänen mielestään pitää paneutua lapsen asemaan. Lapsen ihmissuhdekuormitus kasvaa kohtuuttomaksi suuressa ja jatkuvasti muuttuvassa ryhmässä.

Tehyn kyselyn perusteella korjaamisen varaa on sekä lapsiryhmien koossa että henkilöstömitoituksessa. Puolet Tehyn kyselyyn vastanneista arvioi, että lapsia on enemmän yhtä aikaa hoidossa kuin asetus edellyttää. Kolme neljästä piti tarpeellisena lapsiryhmän enimmäiskoon määrittelevää lakia. Vain 8 % piti riittävänä nykyistä asetusta, joka sallii tilapäisen poikkeamisen asetuksen normista.

69 % vastaajista arvioi, että henkilökuntaa on jatkuvasti liian vähän lapsimäärään nähden ja vain 31 % piti tilannetta hyvänä omassa päiväkodissaan. Yleisimmät syyt suhdeluvun ylittymiseen olivat työntekijän sairastuminen, vuosiloma, projektityöt tai lastentarhanopettajan suunnittelu-aika. Lapsia otetaan myös nk. ylipaikoille. Vuorohoitolapset ja osa-aikaiset lapset saattavat myös tulla ennalta arvaamatta yhtäaikaan hoitoon.

Tehyn tutkimuspäällikkö Tarja Honkalampi pitää nykyistä asetusta liian tulkinanvaraisena, sillä se sallii tilapäisen ylityksen normin mukaiseen ammattihenkilöstön määrään. Tilapäisyyttä ei määrittele kukaan. Henkilöstön riittävyttä on tarkasteltava myös ryhmätasolla. Päivähoidossa käytetään myös epäpäteviä työntekijöitä kasvatus- ja hoitotehtävissä vastoin asetuksen määräyksiä.

Kuntien oman arvion mukaan lain määräämä suhdeluku toteutuu pääosin hyvin vuositasolla katsottuna. Tämä kävi ilmi alkuvuonna julkaistussa tutkimuksessa.

Honkalampi muistuttaa, että keskimääräiset suhdeluvut eivät kerro koko totuutta, koska lasten ja hoito- ja kasvatusvastuullisten aikuisten määrä päiväkodeissa vaihtelee päivän mittaan. Lapsi on päivähoidossa yleensä pidempään kuin vanhemmat töissä. Hoidon laadun ja turvallisuuden vuoksi on tärkeää, että päiväkodeissa on riittävästi työntekijöitä koko hoitopäivän ajan.

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsee noin joka 10. lapsi

Jos päiväkodissa on erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevia lapsia eikä lasta varten ole erityistä avustajaa, lapsiryhmää on pienennettävä tai koulutettuja työntekijöitä oltava suhteessa enemmän. Varhainen puuttuminen ongelmiin ja lapsen kasvun tukeminen on parasta ennaltaehkäisyä

Erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevien lasten määrä kasvaa jatkuvasti. Yli puolessa aineiston lapsiryhmistä oli yksi tai useampia erityistä hoitoa tarvitsevia lapsia. Erillisiä ryhmiä näille lapsille oli 5 %. Asetuksen määräyksiä ei ollut otettu mitenkään huomioon joka viidennessä ryhmässä (18 %), mikä merkitsee päivähoiton laadun heikkenemistä kaikilta lapsilta.

Joka toisessa ryhmässä (55 %) lapsi oli kahden lapsen paikalla. Joissakin ryhmissä oli ylimääräinen lastenhoitaja tai lastentarhanopettaja. Usein lapsella on henkilökohtainen avustaja (41 %), mitä vastaajat pitivät parhaana ratkaisuna kaikkien kannalta, jos avustaja on koulutettu.

Toiveenaan vastaajat esittivät, että myös maahanmuuttajataustaiset lapset katsottaisiin erityislapsiksi. Lasten sopeutumista ja kielen oppimista helpottaisi, jos ryhmään voitaisiin saada ylimääräinen työntekijä.

Päiväkotien ja piha-alueiden turvallisuudessa on korjaamisen varaa

Turvallisuudessa nähtiin paljon puutteita. Tulipalojen ja loukkaantumisen varalta on yleensä ohjeita, mutta karkailun tai muiden vahinko- tai vaaratilanteiden osalta pelisääntöjä on harvoin. Vain 46 % työpaikoista kirjaa systemaattisesti tapahtuneet vaaratilanteet.

Vastaajista 74 % arvioi, että omalla työpaikalla tapahtuu lapsen loukkaantuminen muutaman kerran vuodessa. Yleisimmin vahinkoja tai loukkaantumisia sattuu lasten leikeissä. Kysely osoittaa, että myös päiväkodeissa ovat yleistyneet ulkopuolisten, usein päihteiden käyttäjien aiheuttamat uhat tai aggressiivisten lasten tuottamat vaaratilanteet.

Tutkimuksessa oli mahdollisuus myös esittää vapaita kommentteja. Kovaa kritiikkiä tuli erityisesti piha-alueiden, aitojen ja välineiden kunnosta. Päiväkodin aita saattaa olla vain 40 cm korkuinen tai aidan alla lapsen mentäviä aukkoja. Porteissa on huonot salvat ja myös vanhemmat saattavat jättää niitä auki lasta hakiessaan. Pihoja on vaikea valvoa. Valaistus on puutteellista, isoja vesilätäköitä tai jäätiköitä ei hoideta.

Tieto pihojen ja välineiden huonosta kunnosta ei kulje huollosta vastaaville tai nämä eivät piittaa asiasta. Vastaajat ihmettelevät, miksei asioita korjata. Heidän mielestään tällainen osoittaa välinpitämätöntä suhtautumista lapsiin ja käytännössä vastuu seuraamuksista jää päiväkotien ammattihenkilöstölle.

Lisätietoja: Tehyn tutkimuspäällikkö Tarja Honkalampi 040 726 4934

Lastenhoitoalan liiton puheenjohtaja Ritva Pesonen 0400 638 035

Liite 2

Kysely lasten päivähoitossa työskenteleville tehläisille

1. Mikä on nimesi ja osoitteesi? (arvontaa varten)

2. Mikä on työpaikkakuntasi asukasmäärä?

- 0 -5000 asukasta
- 5001-10 000 asukasta
- 10 001-30 000 asukasta
- 30 001-50 001 asukasta
- yli 50 000 asukasta

3. Milloin olet valmistunut ammattiisi?

- Ennen vuotta 1970
- Vuosina 1970-1980
- Vuosina 1981-1990
- Vuosina 1991-2000
- Vuoden 2000 jälkeen

4. Mikä on toimi-/virkanimikkeesi?

- Lastenhoitaja
- Lähihoitaja
- Päivähoitaja
- Lastentarhaopettaja
- Jokin muu, mikä?

5. Mikä on koulutuksesi?

- Lastenhoitaja
- Lähihoitaja
- Päivähoitaja
- Jokin muu, mikä?

6. Kuinka monta vuotta olet työskennellyt päiväkodissa?

- Alle 1v
- 1v - 5v
- yli 5v - 10 v
- yli 10v - 20 v
- yli 20v - 30 v
- yli 30 vuotta

7. Kuinka monta vuotta olet työskennellyt nykyisessä päiväkodissa?

- Alle vuoden
- 1v- 5v
- yli 5v - 10 v
- yli 10v - 20 v
- yli 20v - 30 v
- yli 30 vuotta

8. Millainen on nykyinen palvelussuhteesi?

- Toistaiseksi voimassa oleva eli ns. vakituinen
- Määräaikainen
- En osaa sanoa

9. Millaisessa lapsiryhmässä työskentelet?

- Alle 3-vuotiaiden kokopäivähoito
- Alle 3-vuotiaiden osapäivähoito
- 3-6 -vuotiaiden kokopäivähoito
- 3-6 -vuotiaiden osapäivähoito
- Vuoro- ja yöhoitoryhmä
- Sekaryhmä (0-6 -vuotiaita)
- Varahoitolapset
- Erityistä hoitoa tarvitsevien erillinen ryhmä
- Esiopetusryhmä

10. Mikä on lapsiryhmäsi koko?

Lasten lukumäärä YHTEENSÄ

Joista erityistä hoitoa tarvitsevien lukumäärä

Ylipaikoilla olevien lukumäärä

11. Miten lapsiryhmässäsi työskentelevät jakautuvat ammattikunnittain?

(lkm=lukumäärä)

Lastenhoitaja/päivähoitaja/lähihoitaja (lkm)

Lastentarhanopettaja (lkm)

Päiväkotiapulainen tai vastaava (lkm)

Jokin muu, mikä ja lkm?

YHTEENSÄ (lkm)

12. Kuinka monta lasta ryhmässäsi päivittäin on hoidossa?

Keskimäärin yhtä aikaa (lkm)?

Enimmillään yhtä aikaa (lkm)?

13. Montako lasta on keskimäärin lapsiryhmässäsi päivän aikana?

Klo 6-8

Klo 8-10

Klo 10-12

Klo 12-14

Klo 14-16

Klo 16-18

Klo 18 jälkeen

14. Miten lastentarhaopettajien määrä vaihtelee lapsiryhmässäsi päivän aikana?

Klo 6-8

Klo 8-10

Klo 10-12

Klo 12-14

Klo 14-16

Klo 16-18

Klo 18 jälkeen

15. Miten lastenhoitajien/lähihoitajien/päivähoitajien määrä vaihtelee lapsiryhmässäsi päivän aikana?

- Klo 6-8
- Klo 8-10
- Klo 10-12
- Klo 12-14
- Klo 14-16
- Klo 16-18
- Klo 18 jälkeen

16. Työskenteletkö ympärivuorokautisessa päiväkodissa?

- Kyllä
- En

17. Miten yleisiä ovat tilanteet, jossa lapsia on yhtä aikaa hoidossa enemmän kuin asetus lasten päivähoidosta edellyttää?

(Asetus lasten päivähoidosta, ns. suhdelukuasetus = Päiväkodissa tulee olla vähintään yksi hoito- ja kasvatushenkilöstöön kuuluva enintään seitsemää kokopäivähoidossa olevaa kolme vuotta täyttänyttä lasta kohden ja vähintään yksi hoito- ja kasvatushenkilö enintään neljää alle kolmivuotiaista lasta kohden.

Osapäivähoidossa tulee olla hoito- ja kasvatustehtävissä yksi hoito- ja kasvatushenkilöstöön kuuluva enintään 13 osapäivähoidossa olevaa lasta kohden. Osapäivähoidossa lapsi on enintään viisi tuntia päivässä. Nykyasetus mahdollistaa tilapäisen suhdeluvuista poikkeamisen.)

- Tällaisia tilanteita on lähes koko hoitopäivän ajan
- Tällaisia tilanteita on yleensä vähintään kerran päivässä
- Tällaisia tilanteita on yleensä vähintään kerran viikossa
- Tällaisia tilanteita on yleensä vähintään kerran kuukaudessa
- Tällaisia tilanteita harvemmin
- En osaa sanoa

18. Minkälainen on mielestäsi lapsiryhmäsi lasten lukumäärä suhteessa henkilökunnan määrään?

- Lapsia on aivan liikaa
- Lapsia on jonkin verran liikaa
- Lasten määrä on sopiva
- Lapsia on jonkin verran liian vähän
- Lapsia on aivan liian vähän

19. Mikä alla oleva vaihtoehto olisi mielestäsi paras keino säätää lapsiryhmän kokoa?

- Pitäisi säätää lailla tai asetuksella, kuinka paljon lapsia voi olla lapsiryhmässä
- Nykyinen asetus, joka mahdollistaa tilapäisen poikkeamisen lapsiluvusta, on riittävä
- En osaa sanoa
- Jokin muu, mikä?

20. Mitkä ovat mielestäsi kolme yleisintä syytä siihen, että kasvattaja joutuu hoitamaan useampia lapsia kuin mitä asetus päivähoidosta eli ns. suhdelukuasetus edellyttää? (Valitse kolme vaihtoehtoa)

- Työntekijä sairastuu eikä sairauslomasijaista palkata
 Työntekijä on vuosilomalla/työvapaalla (virkavapaalla) yms. eikä varahenkilöitä/ sijaisia ole käytössä
 Työparina oleva lastentarhanopettaja poistuu lapsiryhmästä ja ryhtyy tekemään ns. suunnittelu-aikaa
 Hoito- ja kasvatushenkilöinä toimii työllisyysvaroin palkattuja, joilla lyhyempi työaika
 Vuorohoitolapset tulevat ennalta arvaamatta yhtä aikaa hoitoon
 Osa-aikaiset lapset tulevat ennalta arvaamatta yhtä aikaa hoitoon ja suhdelukylytty
 Lapsia on otettu nk. ylipaikoille, jolloin lapsimäärä ylittää suhdeluvun
 Henkilökunnan koulutus
 Henkilökunnan osallistuminen projektiin yms.
 Varahoitolapset perhepäivähoidosta
 Jokin muu, mikä?

21. Millä tavalla erityistä hoitoa ja kasvatusta tarvitsevat lapset on otettu huomioon päiväkodissasi? (valitse yksi tai tarvittaessa useampi vaihtoehto)

- Lapsi on kahden lapsen paikalla
 Lapsiryhmässä on ylimääräinen lastenhoitaja/lastentarhanopettaja
 Erityisen hoidon tarvetta ei ole erikseen otettu huomioon
 En osaa sanoa
 Jotenkin muuten, miten?
 Lapsella on henkilökohtainen avustaja, millä koulutuksella?
 Erityisen hoidon tarve on otettu huomioon muutoin, miten?

22. Miten arvioit seuraavien kasvatuksellisten ja hoidollisten tavoitteiden toteutuvan nykyisen kokoisessa lapsiryhmässäsi?

	Toteutuu erittäin hyvin	Toteutuu melko hyvin	Vaikea sanoa	Toteutuu melko huonosti	Toteutuu erittäin huonosti	En osaa sanoa
Lapsen yksilöllinen huomioon ottaminen	()	()	()	()	()	()
Lapsen erityistarpeiden huomioon ottaminen	()	()	()	()	()	()
Perushoitotilanteiden kiireettömyys	()	()	()	()	()	()
Lasten tapa- ja siisteyskasvatus	()	()	()	()	()	()
Pienryhmien käyttö	()	()	()	()	()	()
Lasten leikki	()	()	()	()	()	()
Vapaa yhdessäolo ja lasten sylissä pito	()	()	()	()	()	()
Retkien, vierailujen ym. tekeminen	()	()	()	()	()	()
Lasten turvallisuus	()	()	()	()	()	()
Työn suunnittelu ja kehittäminen	()	()	()	()	()	()
Yhteistoiminta vanhempien kanssa	()	()	()	()	()	()

23. Työskenteleekö päiväkodin johtaja lapsiryhmässä ja paljonko johtaja joutuu tehtäviensä takia olemaan poissa lapsiryhmästä?

- Kyllä, johtaja ei ole poissa lapsiryhmästä
 Kyllä, johtaja on poissa noin neljäsosan ajasta
 Kyllä, johtaja on poissa noin puolet ajasta
 Kyllä, johtaja on poissa noin kolme neljäsosaa ajasta
 Kyllä, en osaa arvioida johtajan keskimääräistä poissaoloaikaa
 Ei, johtaja ei työskentele lapsiryhmässä

24. Millä tavalla Sinun mielestäsi lapsiryhmien kokoa tulisi kehittää?

	Täysin samaa mieltä	Jokseenkin samaa mieltä	Vaikea sanoa	Jokseenkin eri mieltä	Täysin eri mieltä
Alle 3-vuotiaita tulisi olla vähemmän kuin 4 yhtä hoitajaa kohti	☐	☐	☐	☐	☐
3-6 vuotiaita tulisi olla vähemmän kuin 7 yhtä hoitajaa kohti	☐	☐	☐	☐	☐
Erytyistä hoitoa vaativat tulisi aina sijoittaa kahdelle paikalle	☐	☐	☐	☐	☐
Erytyistä hoitoa vaativille tulisi aina osoittaa oma lastenhoitaja	☐	☐	☐	☐	☐
Ylipaikkojen käyttö tulisi poistaa	☐	☐	☐	☐	☐
Alle 1-vuotiaat tulisi aina sijoittaa kahden paikalle	☐	☐	☐	☐	☐
Osa-aikahoidossa olevien määrää per hoitaja tulee pienentää	☐	☐	☐	☐	☐
Osa-aikaisten yhtäaikaista läsnäoloa tulee säännellä tarkemmin	☐	☐	☐	☐	☐
Lapsiryhmien koko on nykyisellään sopiva Maahanmuuttajalasten/”kielimuurilasten” vaikutus tulisi ottaa paremmin huomioon ryhmäkokoja määriteltäessä	☐	☐	☐	☐	☐
Vuorohoidossa olevien lasten määrää tulee säädellä tarkemmin	☐	☐	☐	☐	☐

25. Tulisiko lapsiryhmien kokoa kehittää mielestäsi jotenkin muuten?

26. Vastaako nykyinen toimenkuvasi ja työtehtäväsi ammatillista koulutustasi?

- Erittäin hyvin
 Melko hyvin
 Melko huonosti
 Erittäin huonosti
 En osaa sanoa

27. Ellei toimenkuvasi vastaa ammatillista koulutustasi, miksi ei?

28. Toteutuuko ammatillinen urakehitys jollain muotoa, voitko käyttää työssäsi hyväksi omia vahvoja alueitasi, esim. liikuntaa, musiikkia, kuvaamataiteita?

- Ei
 Kyllä, Millainen urakehitys mahdollistuu? Mitä taitoja voit käyttää?
Otetaanko huomioon palkassasi ?

29. Mitkä seuraavista lastenhoidon alueista ja kohderyhmistä ovat sellaisia, jotka sinun mielestäsi sopivat lastenhoitajan ammatillisen erityisosaamisen kehittämiseen ja syventämiseen?

	Sopii hyvin	Sopii melko hyvin	Sopii melko huonosti	Sopii huonosti	En osaa sanoa
Terveystiedon edistäminen esim. terveellinen ravinto, hygienia-asiat	()	()	()	()	()
Erityisryhmässä kehitysvammaisten hoito- ja kuntoutus	()	()	()	()	()
Aistivammaisten kuntoutus	()	()	()	()	()
Käyttäytymishäiriöisten, sosio-emotionaalisesti tasapainottomien lasten kasvu ja kehitys	()	()	()	()	()
Maahanmuuttajalapsen ja monikulttuurisen lastenhoitotyö	()	()	()	()	()
Taide-, musiikki- ja liikuntakasvatus	()	()	()	()	()
Ennalta ehkäisevä lastensuojelutyö, perhetyö	()	()	()	()	()
Jotain pitkäaikaissairautta sairastavan lasten hoito esim. allergiat, diabetes	()	()	()	()	()
Kielikylpytoiminta ja vieraat kielet päiväkodissa	()	()	()	()	()
Esiopetus ja varhaiskasvatuspedagogiikka	()	()	()	()	()

30. Onko mielestäsi olemassa jokin muu alue, joka sopisi lastenhoitajan ammatilliseen erityisosaamisen kehittämiseen ja syventämiseen?

31. Kuinka toteutuu moniammatillinen yhteistyö?

- () Erittäin hyvin
 () Hyvin
 () Tyydyttävästi
 () Huonosti
 () Erittäin huonosti

32. Onko päiväkotisi hoito- ja kasvatushenkilöstö osallistunut ammatilliseen täydennyskoulutukseen viimeisen vuoden aikana?

	Kyllä	Ei	En tiedä
Lastentarhanopettajat	()	()	()
Lastenhoitajat/lähihoitajat/päivähoitajat	()	()	()
Muu henkilöstö	()	()	()
Koko henkilöstö samaan koulutukseen	()	()	()

33. Mitä aiheita lastenhoitajien/lähihoitajien/päivähoitajien täydennyskoulutus koski?

34. Montako kuukautta sitten osallistuit itse viimeksi täydennyskoulutukseen?

- () 0–6 kk sitten
 () yli 6–12 kk sitten
 () yli 12–24 kk sitten
 () Yli 24 kk sitten

35. Mitkä ovat mielestäsi polttavimmat ongelmat ja epäkohdat työpaikallasi?

(Ne voivat liittyä muun muassa palkkaukseen, työaikaan, sijaisten saantiin, koulutukseen, työyhteisöön, työnjakoon, toimenkuviin, lapsiryhmien toimintaan tai päivähoiton järjestämiseen kunnassasi yleensä)

36. Onko työpaikallasi ollut turvallisuutta vaarantavia vaaratilanteita kahden viime vuoden aikana?

	Päivittäin	Viikoittain	Kerran pari kuukaudessa	Muutaman kerran vuodessa	Ei koskaan	En osaa sanoa
Lapsen karkailu	()	()	()	()	()	()
Lapsen loukkaantuminen	()	()	()	()	()	()
Muita vaaratilanteita	()	()	()	()	()	()

37. Mistä mielestäsi vaaratilanteet johtuivat?**38. Onko työpaikallasi kirjalliset ohjeet seuraavien vaaratilanteiden osalta?**

	Kyllä	Ei	En tiedä
Lapsen karkailu	()	()	()
Lapsen loukkaantuminen	()	()	()
Tulipalo	()	()	()
Muiden vaara- ja vahinkotilanteiden ennakointi	()	()	()

39. Jos on, onko kyseisten kirjallisten ohjeiden osalta järjestetty perehdyttämistä?

	Kyllä	Ei	En tiedä
Lapsen karkailu	()	()	()
Lapsen loukkaantuminen	()	()	()
Tulipalo	()	()	()
Muiden vaara- ja vahinkotilanteiden ennakointi	()	()	()

40. Raportoidaanko päiväkodin turvallisuus- ja vaaratilanteista systemaattisesti?

- () En tiedä
() Ei
() Kyllä, miten?

41. Onko mielessäsi vielä jotain lisättävää, kommentoitavaa, esille tuotavaa?

Tehy ry/rf ■ PL/PB 10, 00060 Tehy, Finland ■ puh/tel +358 9 5422 7000 ■ fax +358 9 6150 0278 ■ www.tehy.fi